

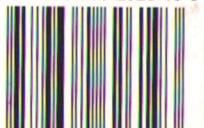

Тетяна Фролова

СКОЛОПЕНДРА

ISBN 978-966-2626-19-3

9 789662 626193
ВИДАВНИЦТВО
"БОНА"

Тетяна Фролова

Бібліотека
Львівської міської
ради

Львівська обласна
заповідність

Львівський обласний
музей сучасного мистецтва

Львівський обласний
музей художньої
культури

Львівська обласна
рада народних
 депутатів

СКОЛОПЕНДРА

казки

Львів
Видавництво
«БОНА»
2014

УДК 82-3-93
ББК 84(4УКР)
Ф 91

Фролова Т.
Ф 91 Сколопендра. [Текст]: казки / Тетяна Фролова -
Л.: ПП «Видавництво «БОНА», 2014. 80 с.: іл.

“Сколопендра” - це ще одна книжечка казок для дітей Тетяни Фролової. Це розповіді про загадкову істоту - сколопендрі, хлопчика Петрика, чарівницю з найстрашнішої казки, про Чорного дракона.

Для дітей середнього шкільного віку.

ISBN 987-966-2626-19-3

УДК 82-3-93
ББК 84(4УКР)

ISBN 987-966-2626-19-3

© Тетяна Фролова, 2014
© Наталія Галушко, іл. 2014

ЗАМІСТЬ ПРИКАЗКИ

Ходять казки по стежках
У новеньких фартушках.
Ходять, пишаються,
У дітей питаютися:
– Чи ви любите казки?
Чи читаєте книжки?
– Ні, читаемо не всі.
Нам читають дідусі,
І бабусі, мами й тата.
Знаєм ми казок багато.
До казок ми не байдужі.
– А чи чемні ви? – Не дуже.
Чемними бути – не шкодить,
Та в нас це не дуже виходить.
Правда, ми стараємось,
Правда, намагаємось.
Та однак
У нас виходить не зовсім так.
Ми діти прості.
Ходіть до нас в гости.
Ми вас хлібом нагодуємо,
Ми вам каші приготуємо.
Ми вас спати повкладаємо,
Колискову заспіваємо.
І наші мами
Співатимуть з нами.
А коли ви відпочинете з дороги,
Коли відпочинуть ваші втомлені ноги,
Тоді, якщо зважитесь,
Самі нам розкажитесь.

Бабуся Тетяна дуже любить дітей і любить писати для них казки. І якщо серед слухачиків і трапиться не дуже чесний хлопчик, то, слухаючи казку, він забуде про свої пустощі. Личко в нього посвітлішає, оченята загораються, – дитина слухає казку. Слухає – і росте, слухає – і розумнішає.

Дід Дем'ян сидів на стільчику у своїй майстерні і лагодив онукові чоботи.

– Ото бешкетник, – буркотів сам до себе дід. – Горить все на ньому. Встигай тільки лагодити. Або купуй нові.

І посміхнувся.

– А я ж хіба не такий був? Такий самісінький. Часи, правда, інші були. А втім... І часи – як часи. Бо для дітей що? Бігай собі – твоя воля. Хіба що голодніше було, хліба обмаль... Та цур те згадувати.

Та й зітхнув. Коли дивиться – а по стіні щось лізе. Та в'юнко так.

– А це ще що? Якась сколопендра. Звідки ти тут взялася? Ти диви, яка прудка.

Та й замахнувся на неї газетою. Таки збив її зі стіни. Ні, не вбив, а лише змахнув її. Коли чує дід Дем'ян, аж плаче хтось, тихенько, тоненько. Оглянувся дід по своїй майстерні.

– Нікого. Цікаво, що ж воно таке?

– То я плачу, діду. Я, сколопендра.

– А ти ще й плакати вмієш? І говорити?

– Авжеж, що вмію. А ви мене газетою! Хіба ж так можна!

– Добре, що не черевиком. Ну... Не сердсься, мала. Я не зі зла. Не люблю, коли у мене щось по стінах повзає. Я й не думав, що сколопендри такі розумні бувають.

Сколопендра знову показалася на стіні.

– А я, щоб ви знали, не просто собі прийшла.

– А чого ж ти прийшла, хотів би я знати. То може скажеш?

– Я прийшла казку вам розказати.

– Казку? А ти й казки знаєш?

– Та... Знаю. А ви мене газетою!

– Кажу ж тобі: я не зі зла. А казку... Для кого ж ти хотіла її розказати?

– Ну... Могла б і для вас.

– Е-е, голубонько, я вже застарий казки слухати. Хіба що онучат покличу. Ті до казок охочі. День і ніч слухали б.

– Добре. Кличте своїх онучат. Тільки газету про всякий випадок приберіть.

– Та ти вже так не бійся. Я їм скажу, щоб тебе не займали.

Та й гукнув з порога:

– Марійко, Степанку, ідіть-но сюди. А де Андрійко з Соломією?

– Та вони у садку. Порічки рвуть.

– Ах, неслухи! Я ж казав порічки ще не рвати. Вони ще зелені. Не слухаються діда. А потім животи будуть болити. А ти, діду, думай, від чого вони болять. Ну, кличте їх та їх ходімо казку слухати.

Діти зраділи, застрибали, а потім Марійка спітала:

– Ви, дідусю, будете казку читати чи розказувати?

– І не я зовсім.

– А хто?

– Казкарка у нас не зовсім звичайна. Тільки глядіть мені, не спохайайте її.

– А що ж це за казкарка така?

– Зараз побачите. О, вже й Андрійко з Соломійкою біжать.

Свариться на дітей пальцем.

— Хто вам дозволив порічки рвати? Вони ще зелені, кислі.

— Ні, дідусю, вони вже добрі. Ми тільки трошки, спробувати.

— Ну, добре. Ходімо вже. Там на вас казка чекає і...

Сколопендра.

— Хто, дідусю?

— Сколопендра. Ви не знаєте, що це таке? Зараз побачите. Тільки щоб тихо мені. Голосок у неї тихенький. Як будете галасувати, то й казку не почуєте.

— Не будемо, дідусю, не будемо.

Помощувалися та й затихли. І дід покинув онуків чобіт та й собі приготувався казку слухати. Дід Дем'ян охочий був до казок, хоч ні кому у тому й не зізнавався. Дивляться діти довкіл — а нікого нема. Надурив їх дід чи що? Таке придумати — надурив! Дід Дем'ян ніколи нікого не дурить.

— Дідусю, а де ж ваша казкарка?

Посміхається дід у вуса.

— Зараз буде.

Аж чують діти голосок, тоненький, тихенький. Хто це?

— Це, діти, сколопендра. Зараз ми почуємо, що вона нам розкаже.

Чекали діти й сині. А сколопендра, як і погано, не виходить. Трохи й відривається від стіни, щоб діти побачили, як вона виглядає. Але вона відходить назад, відіходить від стіни, відіходить від дітей, відіходить від дідуся, відіходить від всіх.

СВІТЛА НЕ БУВАЄ ЗАБАГАТО

Жив собі на світі хлопчик Петрик зі своєю мамою. Тата він не пам'ятив. А може його й зовсім не було? Взагалі тато мав бути, бо у других діток татусі були. І це було класно. Вони ходили зі своїми дітками в цирк, в звіринець, татусі катали своїх дітей на дитячій залізниці. І це було дуже цікаво. Але були й такі діти, у котрих татусів не було. Як у Петрика. Таким діткам жилося не так класно. Скільки Петрик себе пам'ятає, він завжди жив з мамою. Їм чомусь завжди бракувало грошей. Його мама цілий день працювала: і прибиральницею, і двірничкою, а грошей однак бракувало.

— Мамо, — часом питався хлопчик, — а чому у нас так мало грошей?

— Бо твоя мама багато працює, а мало заробляє.

— А чому так?

— Бо робота у мами така. І важка, і за неї мало платять.

— А роботу не можна поміняти на таку, щоб за неї більше платили?

— Ні, синочку. Коли я росла, ще йшла війна. А потім треба було все відбудовувати, з руїни піднімати. Треба було молодших братиків і сестричок годувати. Я на роботу пішла. Ніколи було вчитися. Не здобула я ніякої спеціальності. От тепер і мушу тяжко працювати за малу платню. А

ти вчися. Виростеш, на роботу підеш – то й мені полегшає. Бачиш, які в мене руки? Жорсткі та пошерхлі. А вночі спина болить... Та ти ще малий. Нічого тобі тим свою головоньку клопотати. Головне – ти рости і вчися – і все у нас добре буде.

І, засинаючи, хлопчик думав:

«Ого! Ще коли я виросту. Ще так довго треба чекати. А мама так тяжко працює. У неї так болять руки. От якби то скарб знайти. Чи з чарівником зустрітися. Я б у нього попросив трохи грошей. Хіба ж йому важко? Він же чарівник».

З такими думками Петрик засинав, з ними і прокидався. А дива ніякого не ставалося. Ні скарбу, ні чарівника. І мама знову йшла на свою важку роботу, за яку чомусь платили так мало грошей.

Та якось, коли Петрик був сам вдома, раптом відчинилися двері – і до хати увійшов старезний дідусь. Він був трохи якийсь чудернацький. Штани на ньому були навиворіт. Сорочка також, черевики взуті не на ту ногу. Хлопчик хотів було зробити дідусеві зауваження. Може він від старості не помітив? А потім згадав, як його мама вчила, що старшим роботи зауваження не можна. Петрикові чудно було: і як це він так ходить? Це ж незручно. Та хлопчик нічого не сказав. Він запросив старого сісти, дав напитися води, а вже потім запитав:

– Звідки ви, дідусю? Чи далека була ваша дорога? Чи не притомилися, йдучи?

– О, хлопче! Дорога моя хоч і не дуже далека, зате вкрай незручна.

Йшов я по бездоріжжі,
По чужому збіжжі,

А в чужому просі

Я дістав по носі.

Щоб просо не толочив,
Щоб дітей розуму вчив.

А я вчити не хочу –

Та й далі просо толочу.

Петрик дивився на діда великими сірими очима та слухав його теревені.

– Жартую, хлопче, жартую. Се наче для приказки. А сам я, щоб ти знов, прийшов з казки.

– З казки? Ого! Це цікаво. Я дуже люблю казки.

– Знаю, знаю. Я часто перед сном підслуховую твої думки.

– А підслуховувати чужі думки – це негарно.

– Ну, знаєш... Гарно – негарно – це дурниці.

– Та й хіба можливо – підслухати чужі думки?

– А чому ж неможливо? Я ж чарівник.

– Чарівник?

Петрик не дуже в таке повірив. Він знов, що чарівники в казках бувають. Але ж то в казках. А щоб отак, у нього в хаті?

«Ото б хлопці здивувалися, – подумав Петрик. – Особливо Сергійко. Він так любить казки і дива всякі».

Але хлопців не було, а дідусь був ось тут, перед ним, у його хаті. Але ж чи він і справді чарівник?

– Не віриш? От дивак. Як би я твої двері відчинив? Вони ж були зчинені.

Двері і справді мали бути зчинені. А ще мама наказувала Петрикові, аби чужих людей до хати не пускав. А він і не пускав. Він не відчиняв дверей нікому. А як же тоді?.. Старий засміявся.

- От бачиш. Доведеться повірити, що я таки чарівник.
- А у вас чарівна паличка є?
- Ні. Чарівної палички у мене нема.
- Е-е, тоді ви не чарівник. Що це за чарівник без чарівної палички?
- Не чарівник кажеш? Звідки ж я тоді знаю, що ти перед сном завжди про чарівників думаєш? Адже думаєш?
- Думаю, – зізнався хлопчик і опустив очі. – Моя мама важко працює і мало заробляє. То я хотів попросити у чарівника...
- Грошей хотів попросити.
- Так. Грошей. Або, щоб я скарб якийсь знайшов. Чарівникові це ж не важко.
- Ай-ай-ай! Соромно, хлопче, бути таким попрошайкою.
- Я не попрошайка.
- А хто ж ти? Гроши, хлопче, заробляти треба.
- Я знаю. Я буду заробляти. Але я ще малий. А доки я виросту, довго чекати. От я і хотів...
- Малий! Не такий ти вже й малий. Такі діти вже й самі можуть заробляти. Якщо, звичайно, захочуть.
- Очи у Петрика загорілися.
- Я хочу, дідусю, хочу. Але хто мене, такого малого, на роботу візьме? Та й не вмію я ще нічого.
- Є така робота, що й для тебе згодиться. І є така пані, що якраз шукає таких хлопчиків, як ти.
- А де ту пані можна знайти? А головне – що за робота буде?
- Ну... Про роботу тоді сама пані розкаже. А звати її Піт'яма.
- Тобто темрява?
- Ну, можна й так, якщо тобі так краще.

– Ой, я темряви дуже боюся. Коли стемніє, я сам без мами нізащо надвір не вийду.

– А тут доведеться. Самому. Без мами. Ти ж хлопець. А хлопці мають бути сміливими. Та ще чуєш... Про нашу розмову щоб нікому.

– І Сергійкові не можна?

– Ні кому. Сказав же. Бо тоді у нас з тобою нічого не вийде.

– Добре. Ні кому – то й ні кому. То що я маю робити?

– Коли зовсім стемніє, ти мусиш вийти надвір. Це має бути глибока ніч. Щоб навколо – нікого. Зрозумів?

– І що тоді?

– А там побачиш.

– Дідусю, а можна у вас про щось спитати?

– Ну... Питай, як такий цікавий.

– А чому на вас весь одяг навиворіт і черевики не на ту ногу?

– А-а! Помітив! А в тому, хлопче, є свої чари. Коли я все правильно одягну, то стану невидимий. От зараз ти це побачиш.

Дід одягнув усе як слід – і справді став невидимий.

– Ого, – захоплено вигукнув хлопчик, – тепер я вірю, що ви і справді чарівник.

Старий засміявся.

– От коли працюватимеш у пані Пітьми, то й ти такий одяг матимеш. А тепер прощай. І пам'ятай – ні кому. Ни слова.

І старий зник. Петрик про те міг тільки здогадатися, бо ж дідусь і так був невидимий.

«А може він нікуди не зник? – засумнівався Петрик. – Може, він причаївся у кутку і там стоїть? Ой, як страшно. А до вечора ще далеко. Мама ще довго не прийде з роботи».

– Дідусю, – несміливо покликав Петрик. Але ніхто йому не відповів.

«Може ж таки пішов, – подумав хлопчик. – Чого йому ховатися? Однак страшно».

Але поступово Петрик заспокоївся. Надворі був білий день, світило сонце, цвірінькали горобці, здалеку було чути, як хлопчаки грали у футбол. І справді, чого боятися? А увечері Петрик нізащо надвір не вийде. Нізащо! Петрик все розказав би мамі, але мама йому не повірить, посміється з нього, а потім ще й насварить, що розбалакується з чужим дідом. І, ясна річ, нікуди не пустить. Та й старий сказав: ні кому! Треба мовчати. А як ти мовчали меш, коли так кортить, аж розпирає, комусь розказати.

«Думаю, що Сергійкові, мабуть, можна було б розказати. Він хлопець що треба. Але ж старий сказав: ні кому. То виходить, що і Сергійкові не можна. От морока! І де той старий тільки взявся на мою голову?»

Цілий день Петрик тільки й думав про того чарівника, що може чарівником не був.

«Ні, мабуть таки був. Бо як тоді він знов, що я про нього думав? І як він наші двері відчинив? І як потім невидимим став? Ні, таки певно той стариган і справді був чарівником».

Було над чим думати хлопчику. Йому дуже хотілося допомогти своїй мамі. Але йти на роботу до Пітьми, до темряви, якої він так боявся? Без дозволу мами? Ні, це щось таке непевне і страшне. І як йому бути? Він ще такий малий. А дорослі собі думають, що...

«Ні, дорослі нічого такого не думають. Це тільки той старий так думає. Значить, він якийсь неправильний. Ясна річ, що неправильний. Бо чому він носить одяг

навиворіт і черевики не на ту ногу? А ще каже: ні кому! І навіть мамі. А мамі все треба казати».

Петрий так довго думав про всі ті неймовірні речі, що аж заснув. Хоча дуже не любив вдень спати. І приснився йому старий. Він сварився на Петрика пальцем і казав:

– Ні кому! Зрозумів? Дивись мені.

Прокинувся Петрик – і йому знову стало страшно. Тепер хлопчик сидів і дивився у вікно. Хоча так теж було страшно. Здавалося, що повернеш голову – а там старий стоїть і пальцем накивує.

«Чи я страшко якийсь? – думав Петрик. – Чого мені боятися якогось діда? Та я йому як... Але ж він чарівник. А може й ні. Ні, таки чарівник».

Так промучився хлопчик цілий день, аж доки мама з роботи не прийшла.

– Чого ти, Петрику, якийсь насурмонений? Чи заболіло щось?

– Ні, мамо. Нічого в мене не заболіло.

– Занудився, бідненький, цілий день сидіти. Ще й телевізор на ремонті. Майстер обіцяв до неділі зробити. Тоді тобі веселіше буде. О, то ти й не єв нічого. Е, сину, так не годиться. Чи й справді ти не захворів?

– Та ні, мамо. Не захворів я. Я просто... Часом про чарівників думаю.

– Про чарівників? А що ж ти про них думаєш?

– Та так... Всяке.

– Про них не треба думати. Вони в казках.

– А в житті чарівники не бувають?

– Ні, Петрику, не бувають. Принаймні, я не зустрічала.

– А я часом перед сном про чарівників думаю.

– Нема чого всякими дурницями голову забивати.

Перед сном що? Змовив «Отче наш» – і спати. А чарівники нехай собі в казках живуть.

– А вони можуть із казок до нас прийти?

– А чого їм до нас приходити? Досить того, що ми в казках про них читаемо. Ну, вечеряй та будемо лягати. Я сьогодні так натомилася.

Повечеряли та й полягали. Не спиться Петрикові. Вже й мама заснула, а хлопчикові все ще не спиться.

«А може таки вийти? – думав Петрик. – Одним оком глянути на ту Пітьму – та й додому. А може й словом з нею перекинутися. Спитати у неї, яку роботу вона має для такого малого хлопчика, як я. Хотілося б вийти, але ж страшно. Як таки самому вночі? Ні, нізащо не піду».

Але ж цікаво хлопчикові. І пані Пітьму побачити, і страх подолати цікаво. Він тільки вийде, гляне, навіть розмовляти з тією Пітьмою не буде – і додому.

Став, тихенько поночі одягнувся – і навихід. Переживав: хоч би двері не рипнули. Ні, не рипнули. Вийшов на двір – а там темно, ні місяця, ні зірок не видно.

«Кругом темно. А де ж та пані Пітьма? Це ж мусить бути... Як людина».

Раптом хлопчик відчув, як щось міцно огорнуло його, як плащем чи простирадлом. Він не міг ворухнути ні рукою, ні ногою. Хотів закричати, але від страху горло йому перехопило. Петрик ще не встиг оговтатися, як відчув, що його хтось несе, що він кудись летить, високо і швидко.

– Мамо, – гукнув хлопчик. Мав би гукнути голосно, але голосок ледве видубувся з його переляканого горлечка.

– Мамо, – гукнув ще раз і почув низький і хрипкий жіночий голос.

– Тихо будь. Ми зараз летимо над морем. Тебе і так ніх-

то не почує. А будеш лементувати – то так і кину в море. Гарний сніданок рибам буде. Тут мами нема, і ніхто тобі не допоможе.

Петрик заплакав.

– Цить. Не скімли. Не люблю. У мене є син Світєлик. Будеш йому товаришем. Будете обидва бавитися. Коли темно. А вдень, коли світло, будете спати.

– А я не хочу вдень спати.

– А ще будеш дітей лякати, їм під подушки страшні сни розкладати.

– Не хочу я дітей лякати.

– Слухай, малий, тут тебе ніхто не питає, що ти хочеш і чого ти не хочеш. Тут буде так, як я хочу. І навіть Світєлик мене слухається. А це такий неслух, що... Та не пручайся ти, бо, як вислизнеш, то навіть вовки твоїх кісточок не позбирають.

Петрик вже трохи оговтався, осмілів і спитав:

– А як це у Пітьми син називається Світєлик?

– Бачиш... Навіть тобі, малому, дурному хлопчиськові, це дивно. А як мені, га? Це його батько місяць мені такий жарт утяв – сина Світєликом назвав. І тепер я, кожного разу, вимовляючи ім'я свого сина, плююся і злюся, що змушена вимовляти те огидне слово, яке ненавиджу.

Тут хлопчик відчув, що вони опускаються вниз.

«Зараз би чкурнути, – подумав Петрик, – та куди? Хіба ж я знаю, куди мене та потвора занесла?»

Тут нарешті хлопчик відчув під ногами твердий ґрунт, але та потвора, так її подумки назвав Петрик, хоч бачити її не міг, бо довкола було так темно, що, як у народі кажуть, хоч око виколи, та ока ніхто нікому не виколював. Просто Петрика міцно тримали за руку і кудись вели.

Вочевидь, це була печера. Спуск вниз, поворот, ще один поворот – і нарешті вийшло теплом. Але ніякого світла. Ну хоч би тобі маленька свічечка.

«І як так можна жити? – не переставав дивуватися хлопчик. – Але живуть. На те вона Пітьма. Але ж син у неї Світилик – і теж живе у темряві».

Тим часом жінка загукала. В її голосі навіть почулися лагідні нотки. Це ще дужче здивувало хлопчика.

– Світилику! Світилику! О, будь воно тричі неладне, те дурисьвітське ім'я! Де ти, мій сину?

– Я тут, – почувся дзвінкий хлоп'ячий голосок. Десь з закутку печери.

– Ходи сюди, сину. Я тобі хлопчика принесла.

– Хлопчика? Якого хлопчика?

– Людського. Він такий, як ти. Іди сюди. Тепер тобі буде веселіше. Тепер тобі буде з ким бавитися.

– І ми будемо дружити?

– Не знаю. Головне – щоб він тобі сподобався. Тоді він мусить з тобою дружити. Бо інакше я його пацюкам віддам.

– Е, ні, я так не хочу, щоб дружити з примусу. Це буде несправжня дружба. Я хочу, щоб він сам захтів зі мною дружити.

– Ну добре. Ви тут бавтесь, а я ще полечу по справах. І хлопчики залишилися удвох.

– Ay, – загукав Світилик. – Як тебе звати?

– Петрик.

– А я – Світилик. Мама не любить моєго імені, а мені воно подобається.

– У тебе дуже гарне ім'я, – сказав Петрик.

– А ти якийсь сумний та неговіркий.

– Цікавий був би я знати, чи ти був би веселий, якби тебе вкрали у твоєї мами.

– А може був би. Моя мама не пускає мене вдень на сонечко подивитися, а заставляє спати. Я можу бавитися тільки вночі, у темряві. А я ж Світилик. А світла ніколи й не бачив.

– I що, у вас ніколи не запалюють світло?

– Ніколи.

– Це ж сумно і страшно.

– Отак я живу. То може я б і радий був, якби мене хтось вкрав у моєї мами. Але мене ніхто не вкраде. Бо кому я потрібний? Маленький Світилик, який ніколи не бачив світла.

– Бачиш, от і ти посмутнів.

– Однак я хочу з тобою дружити? А ти?

– Я не знаю. Я ще не вирішив.

– Я дуже самотній.

– I я.

– Скажи, а ти бачив сонечко?

– Звичайно, що бачив. І грівся, і загорав. У нас діти вночі сплять, а встають вранці, коли і сонечко встає. І цілий день бавляться.

– От якби і мені так. Та моя мама нізащо того не дозволить. Я б так хотів.

– Ну... Не сумуй. Ми неодмінно щось придумаємо, щоб ти побачив сонечко.

– Скажи... А що ми придумаємо?

– Я ще не знаю, але обов'язково щось придумаємо.

– Ти справжній друг. Я також буду думати, що б таке зробити, аби ти повернувся до своєї мами.

– Що ж... Будемо дружити.

– Скажи... А у вас там дружать?

– Звичайно. У мене там є Сергійко. Во хлопець! Молоток!

– А що таке молоток?

– Ну... Коли про хлопця так кажуть, то це означає – молодець.

– Скажи... А яке те сонечко?

– Сонечко? Воно... Гарне...

– Гарне – це як?

– Воно... Золоте. І таке тепле-тепле. І коли взимку холодно, сонечко однак гріє. Але взимку мороз. Це зовсім інакше, ніж влітку. Але теж гарно. Тоді можна на санчатах кататися, на лижах, на ковзанах.

Світлик зітхнув.

– А я того всього не знаю.

– Нічого. Знатимеш.

– Ну... Ходімо. Я тобі свої іграшки покажу. У мене живий павук, миша і пацюк.

– Бррр!

– Він не кусається. Я його приурочив.

– Однак гидота.

– Ну чому гидота? Цілком нормальне створіння. Пацюки, між іншим, дуже розумні.

– Бррр! У нас з пацюками не бавляться. У мене вдома є справжній кіт і справжній собака. Як там вони без мене? – сумно зітхнув Петрик. – А ще у мене є багато всяких іграшок. Машинки всякі, автобус, гелікоптер, котрий літає, залізниця.

– А я всього того не знаю. Ах, який я нещасний.

І Світелик заплакав.

– Цить, не плач. А то прийде твоя мама і подумає, що я тебе скривдив.

– Не буду.

– А ще у нас є телевізор. Там кіно показують. І мультики.

– А як це?

– Того не розкажеш. Це бачити треба. Головне те, що у нас багато світла. Якби тут було хоч трохи світла і хоч якась книжка, то я б тобі букви показав. Я вже всі букви знаю. Восени я вже до школи піду.

Та й замовк. А потім сумно сказав:

– Тепер вже не піду...

– Підеш. Мусиш піти. І я також піду до школи.

Тут повернулася Пітьма. Хлопці відчули її прихід по холодному повіву.

– Ну, як ви тут? Подружилися?

– Так. Мамо, а коли я піду до школи?

– Що це ще за вигадки? Навіщо тобі та школа? Ти й так у мене розумний. То ти, малий, забиваєш йому голову всякими дурницями? Не смій! Гляди мені. А зараз збирайся. Полетимо.

– Куди? До мами?

– Забудь. Ти бачив старого діда, у котрого все навиворіт? Колись і ти таким будеш.

Петрик заплакав.

– Ну-ну. Не рюмсай. Не люблю. Я дуже м'якосердечна. Одягай оцей плащ. Так... Тепер ти невидимий. А зараз ми полетимо до принцеси Орисі. Я могла б і сама, але у неї постійно світиться світло. Ти покладеш їй під подушку один з найстрашніших моїх снів. А ще зробиш так: «у-у-у!» Ну, знаєш, як привиди роблять. Я хочу, щоб принцеса злякалася. Щоб дуже злякалася.

– Я не знаю, як привиди роблять. Я їх ніколи не бачив. А ще... Зовсім я не хочу лякати принцесу.

– Я вже тобі казала. Тут можу хотіти чи не хотіти тільки я. А ти мусиш робити все, що я тобі накажу.

– Мамо, – обізвався Світелик. – А можна мені полетіти

з тобою?

– Ще чого! Щоб мій син? І не думай. Ти маєш бути гідним сином своєї поважної матусі. Виростеш – і станеш королем страху. І всі тебе будуть боятися.

– І зовсім я не хочу, щоб мене боялися. Я хочу, щоб мене всі любили, щоб зі мною всі дружили, і принцеса Орися також.

– Що це за дурниці! Хто таке навіяв tobі?

– Ніхто мені нічого не навіяв. Я сам таке придумав.

– Я знаю, все це від того малого. А ще від твого імені. Теж мені ім'я – Світєлик! Удружив мені твій батечко місяць. Світєлик! Син Пітьми! Такого і навмисне не придумаєш. А от місяць придумав. З тим треба щось робити. Переіменувати тебе чи що...

– Нізацько в світі. Я – Світєлик! Світєлик! У мене прекрасне ім'я і іншого мені не треба. А виросту – то й світити навчуся. Як мій татусь місяць. Я мушу навчитися світити. Я ж Світєлик!

– Не смій і думати про таке.

Пітьма розсердилася не на жарт. Від неї аж жаром пашіло. Та треба було летіти, бо так і ніч можна прогайнувати. Так і принцесу налякати не встигнеш.

Вже підлітали до королівського палацу. Пітьма все ще сердилася.

– Я до принцеси проникнути не можу. Мусиш ти. У неї там всю ніч світло горить. Така собі маленька жалюгідна лампочка-нічничок, та все-таки я не можу. А ти можеш. Отже, мусиш принцесу налякати. Спершу завиєш, а потім вже покладеш під її подушку найстрашніший сон з жахіттями.

– Вити я не вмію і не буду, бо я не вовк.

– То я зроблю тебе вовком, тоді знатимеш. Ти мусиш виконувати все, що я тобі накажу.

Петрик став на підвіконня і легенъко відхилив фіранку. У спальні принцеси і справді горів нічничок. Петрик так зрадів тому маленькому світлечку, що й забув, чого він сюди прийшов.

«От як треба боротися з Пітьмою, – подумав хлопчик. – Треба, щоб скрізь було якнайбільше світла».

Хлопчик злетів у кімнату. Тепер він побачив принцесу. Вона спала у своєму розкішному ліжечку, підклавши під головку маленький кулачок.

«Спить, – подумав Петрик. – Як же можна лякати таку маленьку дівчинку?»

Він легенъко торкнув принцесу за плече.

– Орисю, прокинься. Я тебе прошу, прокинься. Дівчинка ворухнулася.

– Ммм! Я сплю. Чого тобі?

– Принцесо, будь ласка, прокинься. Це я, Петрик.

– Ти мені снишся? – спітала дівчинка, не розпліщаючи очей.

– Ні, я не сон, я не снюсь тобі. Я справжній хлопчик Петрик. Мене до тебе Пітьма прислава, щоб я налякав тебе.

– А навіщо? – сонно спітала принцеса.

– Не знаю. Так їй захотілося.

Аж тепер Орися розпліщила очі.

– Ні, ти все-таки мені снишся, – сказала вона. – Бо чому ж я тебе не бачу? Ти – хлопчик-невидимка? Ти з казки? Тоді ти мені снишся.

– Ні, я не з казки. Я не сон, а справжній хлопчик. От зараз ти мене побачиш.

І Петрик зняв свій плащ. Принцеса протерла кулачком

сонні оченята.

– Ой, і справді хлопчик. Звідки ти тут взявся? І охорона тебе пропустила?

– Я... Через вікно. Петрик знітився.

– Хто ти? – ніяк не могла зметикувати Орися.

– Я – Петрик. Мене Пітьма вкрала у мами, а тепер змушує мене лякати дітей і класти їм під подушку найстрашніші сни. Я сказав, що не хочу лякати дітей, то вона пригрозила віддати мене пацюкам.

– То залишайся у нас. Не йди до неї. Тут вона тебе не знайде. А завтра мій батько відвезе тебе до твоєї мами.

– Ой, дякую тобі, принцесо. Ти дуже добра. Це було б чудово. Але там, у темній печері, живе мій друг Світелик. Він ніколи не бачив ні сонця, ні місяця, ні взагалі ніякого світла.

– Який жах! Хіба ж можна жити без світла?

– От я й хочу йому допомогти, але не знаю як.

– А втекти ви не можете?

– Не можемо. Ми можемо бавитися тільки вночі. Вдень Пітьма заставляє нас спати, а сама розлягається біля входу в печеру.

– А як її можна перемогти?

– Вона боїться тільки світла. Дуже боїться.

– А іншого виходу з печери нема, щоб ви потайки вибралися?

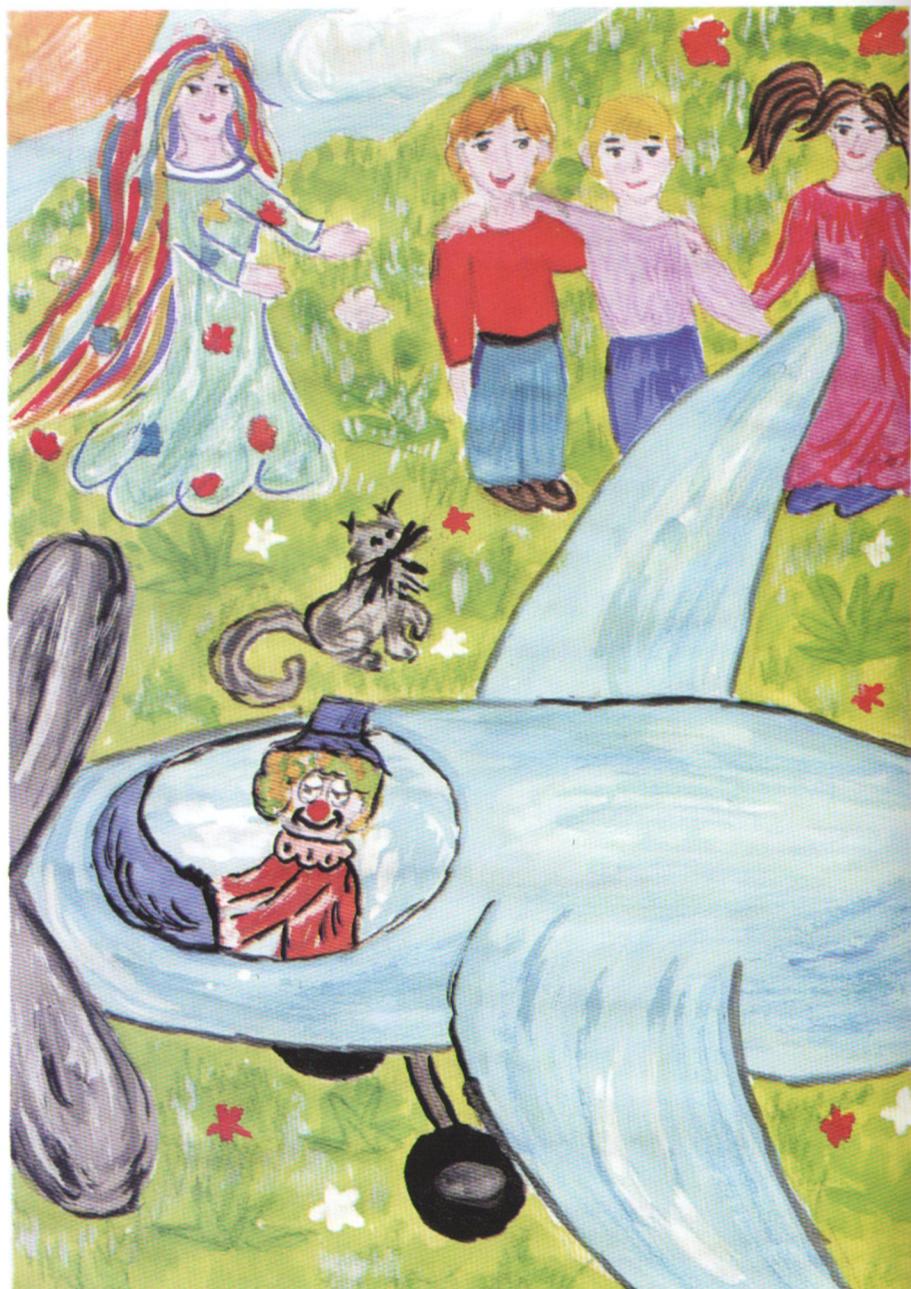
– Нема.

Принцеса Орися задумалася.

– Я б дуже хотіла вам допомогти... Страйвай... У мене є приятелька – добра фея кольорових снів. Може вона щось придумає. Без сумніву, вона щось придумає.

Знадвору почувся крик сови. Петрик стрепенувся.

— О, це вона. Кличе мене. Я і справді загаявся. Я пішов. Пробач, що перебив твій сон.

— Чекай. Ще хвилиночку. Я дуже хотіла б щось тобі подарувати. На згадку. Але не знаю що. А-а, вже знаю. Я подарую тобі своє люстерко. Воно не зовсім звичайне. Коли ти в нього подивишся, то побачиш не себе, а мене. Коли тобі буде сумно, ти подивишся в люстерко — і я посміхнуся тобі. Прощай. Мені дуже шкода, що ти не можеш у нас зостатися.

— Не можу, принцесо. Там на мене чекає мій друг Світлик. А куди ж мені подіти той страшний сон, котрий я мав покласти тобі під подушку? — стурбовано замислився Петрик.

— Овва! — весело зашебетала Орися. — Летітимеш над морем — то кинь його у море.

— Е, ні, в море не можна. А що, коли риба якась його ковтне? Тоді риби снитиметься страшний сон.

— Правда, правда, куди ж його справді? А-а, придумала! Лиши його мені. Завтра я закопаю його у своєму квітнику і побачу, що з нього виросте.

— А ти думаєш, з нього щось виросте?

— Думаю, що так. Може, з нього виросте чортополох, а може, якась квітка.

— Дивися, то може бути отруйна рослина.

— Не хвилюйся, я вже прослідкую.

Знову почувся сердитий крик сови.

— На, тримай. Не загуби мій подарунок. Він принесе тобі щастя.

— Ну, я пішов, — зітхнув Петрик, одягаючи свій плащ-невидимку.

Вже як на нього сварилася Пітьма! Вже якими словами

вона його не обзвала! Вже як не погрожувала хлопчикові. Мовчав Петрик. Він тішився. У нього була надія на порятунок. А може й Світилику вдасться допомогти.

– Тепер ми спізнимося, – мурмотіла сердита Пітьма. – Тепер ми не встигнемо облетіти всіх дітей.

– От і добре, що не встигнемо. Нехай діти спокійно сплять.

– Що? Ну-ну! Поговори в мене! Твоє щастя, що мій син подружився з тобою. Було б тобі. Митю відправився б до пациюків.

Вже була передранкова пора. Час було повернатися в печеру. Петрикові не терпілося скорше побачити Світилика. Він мав для нього гарні новини. Був певний, що Світилик зрадіє.

– А тепер спати, – гарикнула ПіТЬМА на хлопців, добравшись до печери.

– Незабаром вже ранок.

А сама залягла біля входу в печеру, та так щільно, що через неї годі було пройти. Вона пильнувала. Хлопці однак ще довго не спали. Вони шепталися про своє, а часом тихенько сміялися.

Минув день, минув другий, і ще кілька днів. А змін ніяких не було.

– А може принцеса забула сказати про нас феї кольорових снів? – засумнівався Світилик.

– Не думаю. Вона на таку не схожа, щоб забути.

– А тоді що?

– Не знаю. Я думаю, що це не так просто.

– А фея не могла не захотіти нам допомогти? Це ж важко.

– Якщо фея добра, то не може вона покинути нас у біді.

Якось серед дня, коли хлопці вже трохи поспали після безсонної ночі, а тепер просто собі тихо перемовлялися, в печеру раптом звідкілясь проник пучок світла.

– Що це? – злякався Світилик і заплющив очі.

– Це світло! – зрадів Петрик і зірвався на рівні ноги.

– Звідки воно?

– Не знаю. Але це світло.

До Пітьми воно ще не дійшло. Світла ставало все більше, але хлопці ніяк не могли зрозуміти, звідки воно проникає у їхню темну печеру. Нарешті стіна печери відсунулася – і хлопці побачили, що в їхню темницю заглянуло сонце, заглянув білий день.

– Світло! Світло, – зойкнула налякані Пітьма і розвіялася чи заховалася у найдальші закутки печери, куди світло ще не досягало. В печеру увійшла усміхнена дівчина. Вона вся світилася. Волосся її було різноманітне. Сукня теж. На сукні і в волоссі свіжилися живі квіти. На квітах ще тримали крапельки роси.

– Ну от і все, – сказала вона. – Я – фея кольорових снів. Мені принцеса про вас розказала. Ми з нею друзі. Тепер ви вільні.

Хлопці трохи розгубилися. Вільні – це добре. Але що ж їм тепер робити, коли вони вільні?

– Найперше я хотів би до мами. Вона там за мною плаче, побивається. Та й я за нею скучив, – тихо сказав Петрик.

– А я хочу якнайскорше побачити сонечко і все, що там за межами тієї темної печери.

– Зараз ти все це побачиш, Світилику. Я для тебе й окуляри від сонця прихопила, бо там так багато світла, що ти з незвички й мрежитися почнеш. А до твоєї мами, Петрику, ми голуба-вістуна пошлемо. Він їй все розкаже:

що ти живий і здоровий, що ти незадовго будеш вдома. Нехай мама пиріжки пече та синочка додому чекає. Бо ми найперше маємо до принцеси Орисі на гостину поспішати. На нас там чекають. Було б неввічливо не піти. Бо ж таки Орися мене покликала, аби вам допомогти.

– Ой, я так хочу побачити принцесу Орисю і все те, чого я досі не бачив. Ходімо швидше.

– Ми могли б миттєво обратися до королівського палацу. Я це можу зробити. Але ми підемо пішки. Я хочу, щоб ви побачили красу наших гір, лісів та рік, щоб ви почули щебет нашого птаства. Петрик все це має вдома. А для Світелика все це нове незвідане.

– Ходімо вже, – вистрибував Світелик і все дивився та й дивився на світло, що заглядало в печеру. Фея засміялася.

– Я розумію твоє нетерпіння, Світелику, але... Ти ще мусиш попрощатися з мамою. Вона буде сумувати без тебе. Вона – мама. Та й ти не зможеш просто так її забути. Бо ти ж її син.

Світелик посмутнів.

– Тоді мама мене не відпустить.

– Відпустить. Вона більше не зможе тримати тебе в темряві, бо тут є ми з Петриком.

І Світелик побіг шукати свою маму у найдальшому закутку печери. А її й шукати довго не треба було. Вона вила свою, скиглила, рикала, гарчала – аж страшно робилося.

– У-у-у! Вони негідники. Вони ввторглися в моє волонтиріння і вкрали у мене сина, моє єдине дитя. Ррр! Роздеру! Нашлю на всіх страшні сни. У-у-у!

– Мамо, не лементуй. Де ти? Я іду до тебе.

– Я тут, мій Світелику! Будь тричі неладне твоє ім'я!

Нарешті Світелик її побачив. Вона сиділа, чорна-

пречорна, розпустивши свої довгі коси, а з її великих чорних очей текли великі чорні слізки. Світелик припав до неї. Йому шкода було своєї матері, але він не здав, як їй допомогти, чим їй зарадити. А так жити далі він просто не міг.

– То ти не пішов з тими негідниками?

– Зовсім вони не негідники. Це мої друзі, мамо. Я прийшов попрощатися з тобою. Я йду до світла, від якого ти мене так довго ховала. Я буду жити серед лісів і гір, буду вільно дихати і грітися на сонечку. Я навчуся читати і писати, кататися на велосипеді, на санчатах, на ковзанах і на лижах. Ой, мамо, я стільки хочу знати такого, чого я досі не здав. Я так багато не знаю того, що знають мої ровесники.

– У-у-у! Навіщо тобі все це? Хіба ж тобі було зле в печері біля мене?

– Зле, мамо. Я досі й сам не здав, як мені було зле. А тепер знаю. Я хочу до світла, до людей.

– Це все місяць, це все він. Ти весь у свого батька.

– А хіба ж це зле?

– Так, дуже зле. Ти зовсім не любиш темряви, а значить, і матері своєї не любиш.

– Я люблю тебе, мамо. Але мушу йти до світла. Якщо мені вдасться роздобути чорну хмаринку, я закутаюся в ней і буду прилітати до тебе. Прощай, мамо. І не плач. А ще... Постараїся бути добрішою. Не лякай дітей, не розкладай дітям під подушки страшні сни. Нехай темрява приходить для того, щоб люди, натомлені роботою, відпочивали.

– У-у-у! Тобі легко так казати. Ти просто не знаєш, що таке мати єдиного сина і його втратити.

– Зате Петрикова мати це знає. Ти викрала у неї сина. А Петрик у неї був єдиний. Ну, все, мамо. Мене чекають. Прощай.

Фея з хлопчиками довго мандрувала горами, лісами, полями і луками, аж доки вони, натоміні і вражені, добралися до королівського палацу. Там на них чекали принцеса Орися зі своїми друзями та й король з королевою вже хотів їх побачити. У палаці того вечора був великий бал з танцями, феєрверком, з морозивом, з смачними напитками і найдками. А головне – тут було багато світла. Фея довго спостерігала за Світеликом, а потім сказала:

– Ти, Світeliку, сьогодні мабуть дуже натомився. Певно, в перший день для тебе забагато світла.

– Світла не може бути забагато. Сьогодні найкращий день у моєму житті.

Поблизу надворі була Пітьма, але вона не могла наблизитися до освітленого королівського палацу. А потім щасливі діти поснули, а біля них на сторожі стояла фея кольорових снів. Вона розкладала їм під подушки найдка, найяскравіші сни. А діти спали і посміхалися у сні.

Вранці стали ладнатися в дорогу. Принцеса та її батьки просили Світелика, щоб залишився жити у них, та Світєлик так подружився з Петриком, що не уявляв собі, як він житиме без свого друга.

– Я трохи погостую у Петрика, – сказав Світєлик, – а потім, якщо Петрикова мама погодиться, то я залишуся в них жити. І буде у неї не один син, а два. А все ж я інколи буду провідувати свою маму, бо вона буде за мною сумувати.

Петрик зрадів.

– Ми разом будемо ходити до школи.

– А взимку будемо кататися на санчатах і на ковзанах.

– І на лижах.

– Ага, і на лижах.

Всі посміхалися, спостерігаючи за щасливими личками жвавих хлоп'яток. Лише Орисині оченята були чомусь сумні.

– Орисю, що з тобою? Чому ти така сумна? – спитала фея кольорових снів. – Ми з тобою зробили добру справу – допомогли двом хлопчикам. Тепер вони щасливі. Чого ж сумувати?

– Так... Не знаю. Мені шкода розлучатися з друзями. Щойно їх знайшла, а вже треба розлучатися. Шкода.

– Так, розумію. Це перша твоя розлука. Тому так сумно.

Та ти не сумуй. Я ж таки трохи чарівниця. Я вмію не тільки кольорові сни навіювати, а щось і в житті робити. Я зможу зробити так, що ви час від часу будете зустрічатися: хлопці гостюватимуть у нас, а ми у них.

Всі зраділи, засміялися, а Світєлик аж застрибав. Раптом Петрик посерйознішав.

– Я от думаю, принцесо, що б таке тобі подарувати? На згадку... Вдома я знайшов би, а тут... Навіть книжки ніякої з собою не маю.

– Ну що ти, Петрику! Я і без подарунка тебе пам'ятатиму. І тебе, Світeliку. Вас обох.

– Чекай-но, – раптом похопився Петрик. – У тебе фарби є?

– Звичайно. Які хочеш.

– То намалюю я тобі свого котика Мурчика. Всі кажуть, що я добре малюю. Він буде, як живий.

По якімсь часі хлопчик простягнув малюнок Орисі.

– Візьми. Це мій котик.

Орися посміхалася.

– Який славний котик. Він і справді, як живий. Здається, аж теплий.

Всі по черзі роздивлялися малюнок. Останньою його до рук взяла фея. Вона уважно подивилася на котика, потім бризнула на нього живою водою, щось сказала – і малюнок ожив. Посеред залу сидів котик, чорненький, з білими лапками, з біленкою краваткою. Він зачудовано дивився на всіх, а потім підійшов до Орисі, потерся об її ноги і голосно замуркотів. Всім раптом стало гарно і весело, наче та маленька жива істота подарувала всім щастя і з'єднала їх у єдину велику родину.

– Ну, прощайтесь. Пора, – нагадала фея.

– Чекайте, – затурбувалася королева-мама. – Я накажу зібрати щось на дорогу.

– Не турбуйтесь, – заспокоїла її фея. – Наша дорога триватиме недовго. Всього кілька хвилин.

Фея вийшла з палацу і тричі свиснула. Та так голосно, що позаздрив би будь-який хлопець. І де не взявся маленький кольоровий літачок. За льотчика був справжній цирковий клоун в костюмі з блискітками.

– Хто тут надумав летіти? Хто тут захотів з хмарами в піджмурки побавитися? – весело спитав льотчик.

– Це ми, – сказала фея, підводячи до літака хлопчиків.

– Берете таких пасажирів?

– Беремо, аякже. Якщо вони не стражки.

– Не стражки, не стражки.

– А котик що? З нами летить? Бо він вже тут вмостиився.

– Ні, котик тут залишається.

– Проводжаючих просим покинути салон літака.

Гамірно, весело. Прощалися, надіючись на нову зустріч.

Королева стурбовано спитала:

– Ви дітей відпускаєте самих? З тим циркачем? Ви не боїтесь? Він мені видався занадто легковажним. Все-таки діти ще зовсім малі для такої подорожі.

– Клоун – людина надійна. На нього можна покластися. Він не такий легковажний, як може видатися. Дітей не скривдить і свою справу знає. Але я лечу з ними. Хочу пересвідчитися, що з дітьми все гаразд. Та й на радість людську, до якої ми всі причетні, хочу подивитися зблизька. А потім повернуся – і все вам розкажу. Ну... Зоставайтесь здорові. Летимо. Там нас зачекалися.

– Стривайте, – цього разу вже король зупинив фею і відвів її в бік.

– Знаєте, – сказав тихо. – Я собі подумав... Петрикова мама, очевидно, не в достатку живе. Я це зрозумів з розповідей хлопчика. А тут виходить так, що у неї тепер буде двоє дітей, то...

– Але ж Світєлик так захотів. Він так просився, ледь не плакав. Та й Петрик...

– Я не про те. Хлопчики стали друзями – і це добре. Це найкраще у цій казці. Але діти ще не все можуть аналізувати.

– Так це була казка?

– Думаю, що так.

– А я думала, що так було насправді. А як діти, наші читачі?

– Діти самі у всьому розберуться. Вони у нас розумні. Їм підказувати не треба. Головне, щоб вони навчилися відрізняти добро від зла.

– Так, це найголовніше. Нехай читають казку і самі вчаться творити добро.

– І дружити. Чесно і самовіддано. А тепер скажіть мені... Чим має закінчуватися справжня добра казка?

– По-моєму, саме так, як закінчується наша: перемогою добра над злом, світла над темрявою, торжеством людської радості.

– Все це так, все це правильно. Але пригадайте, із-за чого Петрик ускочив у таку халепу.

– Хлопчик хотів допомогти своїй мамі: знайти скарб або заробити грошей, щоб їм з матір'ю легше жилося.

– От-от. І я про те ж.

– Але він знайшов скарб, найцінніший, найдорожчий – стільки друзів, стільки людської доброти.

– Це так. Але житейські будні не відпали. Вони нікуди не поділися. Петриковій мамі і надалі треба буде купувати шкільну форму, тепер уже для двох, і рюкзачки, і взуття, і все інше. І це вже не казка, а реалії, так би мовити, будні. То, очевидно, треба...

– Ви неодмінно хочете закінчити нашу добру казку мішком золота?

– Ну... Десь так.

– Але ж це банально.

– Зате вирішує проблеми тієї простої жінки – Петриковій мамі.

Фея зітхнула.

– А я хотіла, щоб будні не вмішувалися в нашу казку.

– Без того, моя люба, не можна. Завантажуйте свій літачок – і щасливої вам дороги, безхмарного неба.

По якімсь часі маленький літачок знявся в небо і, як коловорова зірочка, зник з очей. І ми теж побажаємо маленькому літачку і його пасажирам щасливої дороги і світла, якого ніколи не буває забагато.

– І я хотіла, щоб будні не вмішувалися в нашу казку. Але ж це банально.

МАЛЕНЬКА ЧАРІВНИЦЯ З НАЙСТРАШНІШОЇ КАЗКИ

Казки – як окремі країни. В них живуть дорослі і діти, тварини і рослини, і всі спілкуються між собою: розмовляють, сваряться, миряться, дружать. В казках відбуваються всякі чудеса, і ніхто тут нічому не дивується, бо це ж казка. А ще в казках живуть чарівники всякі, добрі і злі. То вони, чарівники, часто затівають в казках справжнісіньку веремію. Та ви й самі те знаєте, ще краще від мене. А от того може й не знаєте, що на світі була одна дуже страшна, найстрашніша казка. Її навіть ніхто не хотів ні читати, ні слухати. Ви спітаєте, чому? Бо ця казка, може єдина на світі, не мала доброго кінця. А хто ж хоче читати чи слухати страшну-престрашну казку, котра погано закінчується? А все тому, що жила у тій казці і правувала в ній зла-презла чаклунка. Вона нікого на світі не любила і нікому не бажала добра.

– Яке там добро? Зла побільше. Щоб ніхто нікого не любив! Щоб ніхто не сміявся! Щоб всі плакали!

І нікому було в тій казці подолати ту злу чаклунку.

А тут трапилася незвичайна подія: у чаклунки донька народилася. Таке собі міле дитятко, котре ще не знало, що воно живе у найстрашнішій казці на землі, і посміхалося собі, як всі маленькі діти. Жителі тієї казки сподівалися, що з народженням доньки подобрішає зла чаклунка. Та де

там! Коли її дитина підросла, вона заборонила їй посміхатися і стала вчити її робити всяке зло. Дещо навіть її таки вдалося. Та одного разу, коли зла чаклунка повернулася зі своїх мандрів, вона побачила, що її доня спокійнісінько годує пташок і лагідно до них посміхається. Як тупне зла чаклунка ногою та як заверещить – аж вітри полякалися.

– Ах ти ж негіднице! Скільки раз я тобі казала, скільки раз я тебе вчила, що не можна нікому робити добро.

– А я ж нічого не робила, – заплакала дівчинка. – Я тільки пташок годувала.

– Замовкни! Це теж добро. Ні вже, з мене годі. Я відправлю тебе в іншу казку. Живи собі там, як хочеш. Ми з тобою в одній казці не вживемося. Це ж, коли ти виростеш, то й мені суперечити будеш. Ні вже, такого я не потерплю.

Тут гукнула вона до вітрів:

– Злітайтеся та збирайтеся. Віднесіть мою доньку в іншу казку.

А жив у тій казці, як то часто буває, один старий казкар. Підійшов він до чаклунки і попросив:

– А можна й мені з маленькою чарівницею в іншу казку? Бо як вона там сама буде? Ще ж маленька.

Чаклунка на мить задумалася.

«Погодитися? Це значить – зробити добро. Я до такого не звикла. Але ж той казкар вже так мені набрид. Він всім розказує казки з добрим кінцем і запевняє, що й ця казка має врешті-решт стати доброю. От негідник! Нехай летить. Спокійніше без нього буде».

Та й гукнула вітрам:

– І того старого дурня з собою візьміть. Нехай трохи провітриться.

– Але ж як наша казка буде без казкаря? – подивувалися і захвилювалися жителі казки.

– А так і буде. Без казкаря обійдемося.

– А хто ж нашу казку буде дітям на ніч розказувати?

– Я сама розкажу.

Всі скрушно похитали головами та й подумали собі, що під таку казку жодна дитина не засне. А як і засне котрась дитина, то її снитимуться страшні сни. Подумали так, та нічого не сказали: боялися злой чаклунки.

Взяв казкар дівчинку на руки, підхопили їх буйні вітри та й понесли у добру казку. Жила та казка серед моря, на острові. Тепла хвиля берег омиває, дітям колисанку наспівує, в морі риба хлюпочеться, в блакитному небі чайки літають. А зелені, а квітів, а того плоду! Словом, добрі тут всім жилося. Серед такої розкоші і злагоди просто не було місця для зла. От серед того острова опустити вітри маленьку дівчинку з казкарем. А тут і добра старенька бабуся до них поспішає. Хоч старенька вже, а підтюпцем біжить і посміхається.

– Ой, гості дорогі! Ми вам дуже раді. Ласково просимо. А з якої ж ви казки до нас?

– Не питайте, бабусю, з якої ми казки, – озвався казкар.

– Краще вам тієї казки не читати і не слухати. Не добра це казка.

– Зате ж дівчинка у вас гарненька, як квіточка.

– Дівчинка гарненька, то правда. Але серце у неї черстве та холодне.

– У такої маленької?

– Так. Вона народилася з таким серцем. Це донъка злой чаклунки. Тому...

– А як же тебе звати, дівчинко?

– Злена.

– Злена? Таким іменем дівчаток не називають. А може ти Олена?

– Ні, я Злена. Так мене моя мама назвала.

– Все це дуже складно. Складніше, ніж я думала. Нашою казкою правують три старих мудреці. Добре правують. Якщо є така потреба, вони і сюжет казки можуть змінити. В нашій казці зло не приживається. Ми його добром перемагаємо. А тут... Піду-но я покличу когось з мудреців.

По якімсь часі перед ними з'явився старий сивий чоловік з пронизливими добрими очима. За спиною у нього були складені крила.

– Доброго врожує вам, – привітався старий в такий незвичайний спосіб.

– І вам того ж, – відповів казкар.

– Звідкіля ви до нас?

– З найстрашнішої казки.

– І чого ви бажаєте?

– Жити у вашій казці.

– Ви знаєте нашу казку?

– Так. Я – казкар.

– А дівчинка?

– А дівчинка ще нічого не знає. Її ще ніхто нічому не вчив.

– А як же ж так?

– Отак. Та це може й краще. Бо її мати – зла чаклунка. Чого вона могла б навчити свою доньку?

– Я просвітив ваше серце. У ньому не має зла. А от серце тієї дитини... Та це нічого. Вона ще маленька. Думаю, нам вдастся щось для неї зробити. Як тебе звати, дівчинко?

– Злена.

– А може ти Олена?

– Ні, я Злена.

– Це хтось перепутав твоє ім'я. Ти – Олена.

– Моя мама нічого не могла перепутати. Вона – чаклунка.

– Ти хочеш сказати – зла чаклунка?

– Так, моя мама зла чаклунка. І я буду така, як моя мама.

– А чого ти опинилася в нашій казці?

– Не знаю. Так захотіла моя мама. Вона розсердилася, що я годувала пташок.

– А чому тобі захотілося годувати пташок?

– Бо вони були голодні.

– Добре, дівчинко, добре. Однак тобі доведеться стати Оленою, бо дівчатка з таким іменем, як у тебе, не можуть жити в нашій казці.

– А чому?

– Чому, чому... Бо в нашій казці зло не живе. То ти будеш Оленою? Це ж гарне ім'я.

– А що мені за це дадуть?

– Нічого.

– Е, ні, я так не згодна.

– Вкрай зіпсована дитина. Ну гаразд. А що б ти хотіла, щоб тобі дали?

– Ну... Цукерки, морозиво, ляльку.

– Ти все це і так матимеш.

– Тоді я згодна.

– От і добре.

Казкаря з дівчинкою поселили у невеличкому чепурненькому будиночку. З ними мала жити і старенька бабуся, що перша зустріла їх. Бо дитина без бабусі ніяк не

може обійтися. Казкар мав бути для дівчинки і за вчителя, і за вихователя. Згоди на те у нього ніхто не питав, але вже так якось вийшло. Їхній будиночок був розташований у розкішному саду. Були тут і дерева, і квіти, а що вже птахів – то сила-силенна, які тільки хочеш. Була така думка, що в такій красі зло просто-таки не зможе прижитися.

Поки обживалися, і ніч надійшла. Пора було лягати спати. І тут Оленка завередувала.

– А хто мені ліжко розстелε?

– Сама розстели. Ти вже можеш це зробити. Робота не важка. Для першого разу я тобі покажу. А далі будеш сама. Тут прислуги нема. Старенька бабуся не може тобі слугувати.

– А ти?

– Я – казкар. Я можу тобі на ніч казку розказати – от і все.

– А навіщо тоді ти зі мною летів?

– А ти гадаєш, тобі самій було б краще?

– Ні, не було б краще.

– Проблем нема. Я можу повернутися назад у нашу найстрашнішу казку. Я просто тебе пожалів. Подумав, що тобі тут буде дуже самотньо.

– Так. Мені було б самотньо.

– От бачиш. А зараз... Давай розстеляти постіль і спати.

– А казку?

– Це обов'язково.

– Страшну?

– Ні, добру казку. Ту, в котрій ми з тобою тепер будемо жити.

Прокинулася Оленка від того, що ясно світило сонечко і своїм промінчиком торкалося до обличчя дівчинки.

Вона щільніше заплющила очі, а потім повернулася на другий бік.

– Вставай, вставай, лежибоко, – засміявся казкар.

– Сонечко будить тебе, а ти все спиш та й спиш.

– А чому тут немає такої завіси, щоб затулити сонце? – сердито і сонно спитала дівчинка.

– Тут так не прийнято. Та й навіщо ховатися від сонця? Йому радіти треба. Новий день почався, ясний, погідний. Все прокинулося.

– А я спати хочу.

– Ні, ти також вже прокинулася. То ж нема чого вилежуватися. Вставай. Чуеш, як у саду щебечуть діти і пташки?

– А чого вони прийшли в мій сад? Хто їм дозволив?

– Це не твій сад.

– Мій! Мій! Я так захотіла – і сад мій. Виженіть звідси дітей. Вони заваджають мені спати.

– Е, люба моя, тут нашого нема нічого. Все твоє зосталося у твоїй найстрашнішій казці. А тут ми ще не обжилися. Ми – гости, і мусимо поводити себе чесно і ввічливо.

– То й що, що гости? Але я – маленька чарівниця.

– Поки що ти – лише маленька дівчинка, і тобі треба звикати жити так, як тут живуть.

– А я не хочу, не хочу!

– Це дуже зле. Тоді тут ніхто тебе не любитиме.

– І не треба.

– То як собі хочеш.

– А ти?

– О, мені тут дуже подобається. Тут живе саме лише добро, і ніякого зла. Я вже давно встав, зробив зарядку, пішов до моря, скупався. Хвиля така тепла-тепла, як...

Хотів сказати «як мамині руки», але похопився, що та

бідна дитина ніколи не знала маминих теплих рук. Бо хіба ж зла чаклунка пестила коли-небудь свою доньку? Зітхнув і вийшов.

– Куди ти, казкарю? – гукнула навздогін.

– Не залишай мене саму.

– Піду, допоможу бабусі поратися зі сніданком.

Оленку попри все розбирала цікавість: як воно там? А тим часом маленька пташина, схожа на ластівочку, підлетіла до вікна та й зашебетала, вимовляючи слова людським голосом:

– Оленко, Оленко, вставай. Вже сонечко встало, тебе кличе.

– Ну чого всі мене будять? Лети собі.

Але пташок дівчинка любила. Це те єдине, на чому спиняється її погляд. Знехотя встала та й почала невміло одягатися. Перший раз сама, без прислуги. Спершу в ней це ніяк не виходило. А потім вийшло. І Оленка навіть зрадила, що вийшло. А от з волоссям... Ну що робити з волоссям? Не буде ж вона і справді ходити розпатахана. І дівчинка заплакала, гірко, невтішно. А тут саме бабуся увійшла – Оленку до сніданку кликати.

– Який сніданок? – загукав казкар. – Вона ще й не вмивалася.

Але бабуся вже побачила Оленчині слізози. Як можна, щоб дитина плакала! Адже бабусі на те і є, щоб гамувати дитячі слізози.

– О, слізоньки! Та які рясні! Дівчинко моя хороша, що трапилося? Чого ти плачеш? Чи може приснилося щось страшне? Кіт Мурко твій сон стеріг. Він всі погані сни від тебе відганяв.

При згадці про кота Оленчині слізози самі по собі висохли.

– А у вас тут є котик?

– Є, аякже! Зараз ти його побачиш. Він котик лагідний, нікого ніколи й не царапне.

– А тут така пташечка літала, на ластівку схожа. Ще так щебетала: «Оленко, Оленко».

– А-а, то наша Пробуда. Вона всіх будить.

– А звідки вона знає, що я Оленка?

– Та вже знає. Вона все знає. Мабуть, їй вітри нашептали. Вона з ними дружить.

– А котик її не з'єсть?

– Ні, наш котик пташок не єсть. Він і мишей не єсть. Хіба тільки наполохає:

«Ану, тікайте звідси, – гукне. – Щоб я вас тут не бачив».

– І вони тікають? Слухаються котика?

– А як же! Слухаються. То чого ти плакала?

– Та от... Волосся...

– Тільки й того? Зараз ми його приборкаємо. Воно у тебе гарне, розкішне. Ми його в кіску заплетемо. Сьогодні це зроблю я, а завтра ти сама спробуєш.

– У мене не виходить.

– Вийде, дівчинко. Все в тебе вийде. Тут вже чайка прилітала, за тобою питала.

– Чому ваша дівчинка ховається? Чому в морі не купається?

– Чайка? А звідки вона знає, що я тут?

– А вона бачила, як вас з казкарем буйні вітри несли.

– Ой, як цікаво.

– Ну-бо, швидше вмивайся та й до столу.

– Вмиватися? Я не хочу вмиватися. Вода, мабуть, холодна.

– Це ж добре, коли вода прохолодна. Тоді личко свіже, рум'яне, як яблучко. Кожна квіточка вранці росою

вмивається. І сонечко, вставши, вмивається, хмаринкою витирається. Ти ніколи не бачила?

– Ні, не бачила.

– Як захочеш, то й подивишся. Тільки тоді треба раненько встати, разом з сонечком.

– Я встану. Я неодмінно встану. Тільки щоб хтось мене розбудив. Дуже вже мені хочеться побачити, як те сонечко вранці вмивається та хмаринкою витирається. Аби мене тільки хтось розбудив, бо сама я нізащо не встану.

– Котик розбудить. Або пташка Пробуда. О, їй тільки скажи – то вона всіх перебудить. Зате її і Пробудою назвали. Ну, ходімо вже, а то сніданок захолоне. Та й казкар нас вже зачекався.

Оленка відчула, що їй чомусь так гарно зробилося. Так їй ще ніколи не було. І навіть сердитися не хотілося. А на кого сердитися? Та й за що? Та й навіщо?

Поснідавши, в сад вибігла. А там – дітей, а там – птаства, квіток і садовини всякої. Хто того захоче – так гілка і нахилиться: на, зривай, бери мене. Сmakуй на здоров'я. Оленка ще ніколи такого не бачила. В її казці все було не так.

А тут дівчатка до неї підбігли.

– Ти новенька. Ми знаємо. Ось там на лузі квітки зацвіли – видимо-невидимо. Ходімо віночки плести.

– Я не вмію.

– Не вмієш... А хіба ж у вас віночки не плетуть?

– Ні, у нас не плетуть.

– А у нас і хлопці вміють. Ходімо, навчимо й тебе. Це не важко.

– Дівчата, давайте і котика з собою візьмемо.

– А-а, не треба. Він там метеликів ловитиме.

– А ми скажемо, щоб не ловив.

– А де ж він?

– Мурко, Мурко, пий молоко!

– А он він, на сонечку дрімає.

– О, прокинувся. І на нас дивиться.

– Ходи з нами, Мурку. Та метеликів щоб не ловив. Чув?

І вони пішли на луку. А там – як килим з тих квіток. Яких тільки захочеш. Дівчата тут-таки і за вінки взялися.

– Найперше Оленці сплетемо. Вона – наша гостя. А ти, Оленко, дивися і вчися. Це не складно. Головне – квітки вміти до кольору підібрати.

По якімсь часі всі дівчатка були вже у віночках, і це було дуже гарно. Вони кружляли у танку, співали, і знову Оленка забула, що треба за що-небудь постійно сердитися, як вчила її мама. А ви пам'ятаєте, що Оленчина мама була зла чаклунка. Раптом одна з дівчаток гукнула:

– О, вчитель іде.

– Що ще за вчитель? – спохмурніла Оленка. Бо вони ж так гарно бавилися. А тут ще й якийсь вчитель.

– Та це наш Ясен Дубович.

– Чудні тут у вас імена.

– Чому чудні? Гарні імена. Ми до них звикли. От я – Калина.

– А я – Вільха.

– А я – Берізка.

– А що ж робить той вчитель?

– Він нас вчить.

– А що ж він вас вчить?

– Та всього. Читати, писати, пісень співати. А ще він розказує багато цікавого.

– Ет, це нудно. Це не для мене. То я вже піду собі.

– Не йди, Оленко. Побудь з нами. Наш вчитель добрий.

Ми його любимо. Він ніколи нікого не сварить. Якщо хтось чогось не знає чи не вміє, він розкаже, пояснить.

– Ні вже, вчитися – це не для мене.

І Оленка вже зовсім зібралася йти, але вчитель був вже біля них.

– Ти куди, дівчинко?

– Це наша новенька. Вона ще...

– То й що, що новенька? Нехай звикає до нашої школи.

– А я не хочу до школи.

– Чому?

– Бо мені не треба вчитися.

– Хіба ж ти так багато знаєш? Тоді може й нас чомусь навчиш. Ми готові повчитися. Чи так я кажу, діди?

– Так, так, вчителю.

– Ні, я нічого не знаю. Але я не хочу вчитися.

– Оце дивина. Не знаю і не хочу знати. Я ще такого не зустрічав.

– Бо я... Я – маленька чарівниця.

– О, це дуже цікаво. І що ж ти можеш начаклувати? Дош? Чи сніг? Чи хоча б морозиво?

– Ні, я ще нічого не можу начаклувати. Це моя мама вміє.

– То твоя мама – чаклунка?

– Так. Зла чаклунка.

– І де ж твоя мама?

– В іншій казці залишилася.

– В якій казці?

– В найстрашнішій.

– А ти ж як тут опинилася?

– А ми з казкарем сюди прилетіли. Мама мене вигнала з нашої казки за те, що я птахів годувала.

– Он воно як... І як тобі у нас?

– Гарно. Тільки якби не вчитися. Мені не хочеться.

– Але ж, якщо ти не можеш нічого начаклувати, тоді ти ніяка не чарівниця, а просто маленька дівчинка. А всі діти повинні вчитися. Такий порядок.

– Всі діти нехай собі вчаться, а я не хочу.

– А де ж твій казкар?

– Не знаю. Десь там бабусі допомагає.

– Видно, добрий чоловік.

– Так, він хороший. Це тільки я зла.

– А чому ж ти зла, дозволь тебе спитати.

– Не знаю. Просто зла – і все.

– Хіба ж можна сердитися без причини, коли тобі ніхто нічого поганого не зробив?

– Не знаю. Мабуть, можна.

– А може це тобі лише здається, що ти зла?

– Ні, не здається.

– А ти інколи дивишся на себе в дзеркало?

– Дивлюсь.

– А спробуй-но подивитися на своє личко, коли ти посміхаєшся, а потім, коли ти сердишся – і побачиш, що усміхнене личко набагато гарніше. Спробуй.

– Не знаю.

– Повір мені, це насправді так. А зараз ми почнемо свій урок. Просто тут, під блакитним небом. А ти – як собі хочеш: можеш залишитися з нами, а можеш іти собі. Ми в нашу школу ходити нікого не змушуємо. Ми не вчимо тих, хто не хоче вчитися.

І вчитель облишив Оленку і повернувся до своїх учнів. Підійшли й хлопчики – і почався урок. Оленка вагалася: що їй робити? І послухати кортить, і злість бере: чого це її

хтось має вчити? Вона й так розумна. А ще вона – донька чаклунки, маленька чарівниця. Але ні снігу, ні дощу, ні морозива вона начаклувати не вміє. А що ж вона може начаклувати? Виходить, що нічого. Тоді яка ж вона чарівниця? Правильно той вчитель сказав. Що ж тоді виходить? Виходить, що вона просто собі дівчинка, така, як усі, що зараз оточили свого вчителя? Ні, ні, бути такого не може. Вона – дочка злой чаклунки, розумна і... Зла.

– Ні, сама я в тому не розберуся. Треба запитати у казкаря. Він мені все розкаже. Він добрий і все знає. Однак де він? Він лишив мене саму, а сам десь вештається. Як він смів? А чому б мав не посміти? Він не мій слуга. Він собі казкар... То виходить, що я... Сама. Сама на всьому білому світі і в тій казці.

Оленці до сліз стало жаль себе. Дівчинка так задумалася, що й не чула, про що говорив вчитель і що йому відповідали діти. А вчитель спитав:

– Хто з вас приніс до школи щось цікаве? Може хтось вивчив вірш чи пісню, чи новий танок, чи цікаву казку почув або сам придумав.

І всі діти захотіли щось розказати чи заспівати. Оленка отямилася, коли почула, що маленька дівчинка, зовсім ще маленька, розказувала віршик. Та як гарно розказувала.

«А я не вмію так, – подумала Оленка. – Я ніяк не вмію. Я б нізащо так не розказала. Та й не знаю я жодного віршика. То виходить, що я нічого не вмію».

А діти тим часом і співали, і танцювали, і казки розказували. І Оленці вже зовсім відхотілося звідси йти. Їй тільки до сліз було образливо, що вона нічого не вміє. Ну зовсім нічого.

«І де ж той казкар? І чому він нічого мене не навчив? Хоч би віршик якийсь. Сам же напевно знає. А от мене

не навчив. Так, я вередунка. Але ж він дорослий. Мав би мені пояснити».

А вчитель тим часом продовжував свій урок.

– А зараз, діти, ми поговоримо про квіти. Про те, як вони називаються, як їх треба берегти, доглядати, і що вони нам приносять.

– А чи це правда, що є чарівна квітка? – раптом спитала маленька дівчинка.

– Правда, Тополинко. Правда й те, що кожна квітка по-своєму чарівна. Одна лікує від застуди, друга приносить добрий сон, а ще інша просто милує око своєю красою і тим робить людину добрішою.

Оленка стояла і слухала. Їй було цікаво.

«То виходить, що й мені треба вчитися. Я ж зовсім нічого не знаю. Ну й казкар. Чому ж він мені нічого про те не говорив? Я ж йому...»

Дівчинка вже хотіла розсердитися, але глянула на дітей, на вчителя, на квіти і... Посміхнулася. І сонечко, дивлячись на неї, теж посміхнулося. І хмаринка в небі, і діти, і вчитель, і все довкіл... То навіщо сердитися, коли можна просто посміhatися? А головне – це приємно не тільки тим, хто біля тебе, але й самій тобі.

Вже час був до обіду сідати, а Оленки все ще не було. Бабуся захвилювалася.

– Може, дівчинка заблудилася?

– Вона не заблудиться, – запевнив казкар. – Очевидно, щось її зацікавило. Якщо так, то це добре. Бо виховання її злой матінки таки негативно вплинуло на неї. Ми мусимо зробити з неї добру дитину, хоч це буде й нелегко.

А ж тут і Оленка вбігла. У вінку, розпашіла, оченята світяться. І відразу до казкаря.

– Що ж ти, казкарю, нічого не розказав мені?

– Про що, моя хороша?

– Ну... Хоча б про квіти. Це ж так цікаво. Там такий вчитель! Він так цікаво розповідає. А ти мені не розказав.

– Бо ти не питала.

– То й що, що я не питала. А ти б однак розповів. Я б і послухала.

– На світі, люба моя, стільки всього цікавого. І ти нічого того не знаєш. А розказувати тобі – марна справа. Чи ж ти будеш слухати? Та нізащо.

– Тепер вже буду. А ще... Чому ти ніколи не казав, що мені треба вчитися?

– Як не казав? Ти просто забула. Я ж хотів тобі букви показати. А ти що? Як ти тоді сказала? «Мені це не треба. Я – чарівниця». Так було?

Дівчинка опустила очі.

– Так було. Але більше так не буде. Тепер я вже буду вчитися. А то я навіть ніякого віршика не знаю.

– Я радий за тебе, Оленко. Добре, що ти це зрозуміла. Будемо з тобою вчитися. І чарівницям також треба щось знати.

– Ой, казкарю, ніяка я не чарівниця. І хто таке дурне мені сказав? Я ж нічого не можу начаклувати: ні дощу, ні снігу, ні навіть морозива. Я зовсім нічого не вмію. На чарівницю, мабуть, також треба вчитися.

– Мабуть, що так.

– Скажи... А на казкаря ти вчився?

– Звичайно, що вчився. Казкарями не народжуються. Ними стають.

– А як ти вчився? Розкажи мені.

– Ну... Найперше – я багато читав.

– Читав? А я не вмію читати.

– Треба вчитися. І читати, і писати, і ще багато чого.

– Але ж це так нудно.

– І зовсім ні. Це, звичайно, праця. Але як же цікаво кожного дня пізнавати щось нове.

– А як ти ще вчився?

– А ще я читав багато казок. А потім вчився їх розповідати.

– І це було цікаво?

– Дуже цікаво. Бо навіть така нечесна дівчинка, як ти, любить слухати мої казки.

– Я вже буду чесна. Ти мав би на мене розсердитися.

– Ні, я на тебе не серджуся. Я тільки дуже хочу, щоб ти порозумішла і стала нарешті вчитися. А ще я хочу, щоб ти була доброю дівчинкою і щоб нікому не робила зла.

Тут бабуся не витримала і втрутилася в їхню розмову.

– Вас дуже цікаво слухати. Але холоне обід. А дитині неодмінно треба поїсти чогось тепленького.

– Ой, бабусю, – і дівчинка звернула до старенької своє просвітлене личко.

– Я така голодна, як... Як...

– Як вовк, – засміявся казкар.

– А чому та какуть «як вовк»? Хіба вовк завжди голодний?

– Голодний. Бо він швендяє по лісах, шукаючи здобич, і не завжди її знаходить.

– То я голодна, як вовк.

– Сідай, моя дитино. Зараз я тебе нагодую.

– Ой, бабусю, що б ми без вас робили? Хто б нас годував і дбав би про нас?

– Я тут для того є, щоб про вас дбати.

– Скажіть... А в житті такі бабусі бувають? Чи тільки в казках?

– Звичайно, що бувають. Якщо чесно, то я бабуся зовсім не казкова. В мене нема ніяких чарів, нічого казкового. Я звичайна собі бабуся, котра любить дітей, така, яких багато в житті. І в казках також.

Того вечора перед Оленкою відкрилося щось таке, чого дівчинка досі ще не знала. Вона вчила вірші, вивчила кілька літер, пробувала малювати Мурка, допомагала бабусі підливати квітки – такою казкар її ще не бачив. Перед сном дівчинка сказала:

– Я сьогодні втомилася. Але мені так якось гарно. Так мені ще ніколи не було.

– Це тому, що ти цей день прожила без злости.

Казка розказується швидко, а час спливає поволі навіть у казках. Всі давно вже забули, що Оленка – донька злой чаклунки. Вона росла доброю дівчинкою. Її всі любили, а вчитель не міг надивуватися з її успіхів.

Якось після уроків Ясен Дубович завів розмову зі своїми учнями про їхні мрії. Мрії у дітей були найрізноманітніші. Хтось мріяв навчитися літати, хтось плавати, а одна дівчинка сказала, що хоче побувати у всіх на світі казках. Ніхто ні з кого не сміявся. А чого сміятися? Кожна дитина розкривала перед друзями щось своє, потаємне. Тільки Оленка мовчала. Вона була на диво серйозна і дивилася задуманим поглядом кудись у далину. Тоді вчитель спитав у дівчинки:

– А ти, Оленко, про що мрієш?

– Я мрію стати чарівницею.

– Ти тієї думки так і не облишила?

– Ні, не облишила. Тільки тепер я зрозуміла, що чарівницею стати не просто. Для того треба вчитися. Багато вчитися.

– Так... На чарівницю треба вчитися. Знаєш, Оленко... Всі дитячі мрії я можу зрозуміти. А от твою – ні.

– Бо це не дитяча мрія.

– Може й так. Але щось же ховається за тією мрією. Щось, очевидно, дуже доросле.

– Так. Ховається. Щось дуже доросле. Я мрію зробити найстрашнішу казку доброю, з добрым кінцем. А там, в тій казці, живе моя мама. Може й вона колись стане доброю. Якщо не доброю чаклункою, то, може, доброю мамою. Може це мені вдасться.

– Що ж... Ця мрія заслуговує великої поваги. Це благородна мрія. Я думаю, все у тебе вийде.

– А щоб вийшло, мені неодмінно треба стати чарівницею.

– В нашій казці це можливо. Але не думай, що це буде легко. Навчитися можна всього. Але до того треба докласти багато праці і любові.

– До того я готова. Я дуже хочу, щоб моя мама стала доброю і щоб вона була зі мною.

– Думаю, що добро і твоя велика любов подолає зло.

– Я в те вірю.

І Оленка пішла до такої школи, де вчили на чарівників. Туди потрапити було дуже непросто. Щоб вчитися в такій школі, треба було мати дозвіл хоча б одного з мудреців. Бо ніхто не хотів, щоб в ту школу ненароком потрапила зла людина, бо з часом вийшов би з тієї людини злий чарівник. Тому мудреці дуже прискіпливо оглядали Оленку, просвічували її серце, а один з них сказав:

— Я пам'ятаю тебе, дівчинко. Пам'ятаю, як ти прийшла до нас з найстрашнішої казки. Тоді ти була, либонь, Злена. Так ти себе називала. Пригадуєш?

— Пригадую. Але не треба про те. Я давно вже Олена, і живу в вашій казці, де панує добро. Але я хочу, щоб добро панувало у всьому світі, у всіх казках.

— Якщо ти так хочеш, то твоє бажання неодмінно збудеться, бо це добре бажання. Вчися, дитино.

І дівчинка вчилася. Таємниць свого навчання вона не відкривала ні кому, навіть казкареві.

— Ну коли вже з тебе вийде справжня чарівниця? — питав, посміхаючись, сивий казкар.

— Ой, не знаю, — дуже серйозно відповідала Оленка. — Може колись і вийде. Тільки мені ще треба довго вчитися. А зараз... Для початку... Я зроблю вас молодим. Ви дозволите? Замість вашої сивини у вас буде чорний кучерявий чуб.

— Що ти! Що ти! — злякано замахав казкар руками. — Що це за казкар без сивини? Ніякої солідності. Про сивину я мріяв з молодих років. І нарешті дочекався. А ти хочеш, щоб я був знову молодим. Ні, ні, молодому казкареві ніхто й не повірить. Хоч казок не розказуй.

— Бабусю, бабусю, давайте-но я вас молодою зроблю.

— Що ти! Що ти, Оленочко! Яка ж тоді з мене бабуся буде? Ні, молодою бути дуже заманливо, але мені ніяк не можна. Я в тій казці для того, щоб бути бабусею.

— От і роби людям добро, коли вони не хотуть! — до сліз образилася Оленка.

— А ти не журися, — заспокоїв її казкар. Добро скрізь можна робити. І не тільки людям. А головне — добра

ніколи не буває забагато. Ти вийди в наш сад. Там потічок майже пересох. Риба задихається. А там можливо навіть золота рибка плаває. От і порятуй рибу, долий води у потічок.

— Я зараз.

І метнулася з хати. Казкар і бабуся зглянулися. Хороша дівчинка, — з любов'ю сказала бабуся.

— Так, — посміхнувся казкар. — А головне — ми з вами доклали зусиль, аби вона такою стала. І ми, і той вчитель. Разом ми подолали те зло, яке було закладено в тій дівчинці її матір'ю.

— А десь же живе на світі її мати, та зла чаклунка.

— Відомо де, у найстрашнішій казці. Там і живе. І нікуди не поділася.

— І Оленка не забула її. Це добре чи зло, що не забула? Казкар задумався.

— Може єй добре. Але вкрай небезпечно. Коли дівчинка зіткнеться із злом, то...

— Думаю, що зло їй вже не зможе зашкодити. Вона його здолає.

— А зіткнүтися зі злом їй доведеться. І можливо дуже швидко. Ви чули, що нам загрожує небезпека?

— Ні. А що там таке?

— Зла чаклунка з найстрашнішої казки готується напасті на нас.

— Ого! А що їй від нас треба?

— Змінити сюжет нашої казки. Її треба, щоб наша казка стала страшна і щоб вона не мала доброго кінця.

— Але ж це жахливо. А що ж наші правителі, наші мудреці?

— Готуються дати їй відсіч.

— І що ж вони готують?

- Радяться з найстарішими чарівниками. А ті розгублені.
- Хоч би нашій дівчинці нічого не загрожувало.
- Думаю, що до того не дійде. Але може таки б вартувало сховати її у найдальші печери.
- Може це було б добре, але Оленка нізащо на таке не погодиться. З її характером... Тим паче, що вона вже почуває себе майже чарівницею.
- Так. Думаю, що ви маєте рацію. Оленка не погодиться. І ніхто її не змусить.
- То що ж робити?
- На те у нас є мудреці. Вони щось придумають.
- А небезпека насувалася. Цю звістку принесли вітри-кругосвіти. Для них не було ні кордонів, ні пересторог.
- І що ж вона готує, та зла чаклунка? – спитали у вітрів мудреці.
- Збирає всі бурі, громи, смерчі, злих звірів і потвор з усіх казок, живих і вигаданих. Вона дуже на свою доньку Злену сподівається.
- Даремно сподівається. Вона не знає, що дівчинка давно вже не Злена, а Олена. Ну що ж, мусимо дати їй відсіч.
- Зібрали мудреці все лицарство і розказали, що їм загрожує. Прийшли вони і в школу чарівників. Навіть найстаріші і найдосвідченіші чарівники розгубилися. А головний маг сказав:
- Є одна дівчинка, котра може зупинити і подолати зло чаклунку.
- Оленка?
- Так. Вона.
- Але дівчинка ще не зовсім доросла і така тендітна.
- Зате у неї сильний дух.
- Але ж вона – донька злой чаклунки.

- Знаю. Але це їй не завадить. Навпаки, допоможе.
- Всі розійшлися, заклопотані і трохи розгублені. А Оленка, почувши про таке, посерйознішала і задумалася. Здається вона подорослішала і набиралася якоїсь дивовижної сили.
- Мама... Ніхто того не знає, як мені... А навіщо комусь знати? Я з тим мушу розібрatisя сама. А раптом мені вдасться? І коли всі лягли спати, Оленка тихо вислизнула з хати і подалася до моря. Море не спало. Воно штормило. Дівчинка довго вдивлялася в його темні хвилі, а потім спитала:
- Скажи мені, море, чи ти будеш зі мною, коли мені доведеться боротися зі злою чаклункою?
- Раптом хвилі розійшлися – і з моря вийшла морська царівна. Сама красуня, відразу й не розбереш, чи це дівчина, чи русалка. На голові корона жаром горить. Довкіл стало видно, як удень, наче сяйво запалало. Подивилася Оленка в її очі – а вони міняться, як морська хвиля: то наче аж зелені, а потім – голубі, то ніби ясні, а то – аж чорні. Задивилася дівчина на морську царівну, а вона й каже, наче хвиля перехлюпується:
- Дивуєшся? Не бачила ще мене?
- Не бачила. Тільки чула про тебе. Мій казкар про тебе казки розказує.
- О! Ти до моря озвалася, а я тут царівна. От я і вийшла до тебе. Що тебе клопоче? Розкажи мені. Допоможу, якщо зможу.
- Мама моя, зла чаклунка, у найстрашнішій казці живе.
- Знаю, знаю.
- Зараз вона злі сили збирає, щоб на нашу казку напасті. Сюжет нашої казки хоче змінити.

– І це я знаю. Нічого в неї не вийде. Ми такого не дозволимо.

– Але ж... Це моя мама!

– То ю що?

– А хіба у вас у морі немає матерів?

– Є, звичайно. Але вони добрі і ніч чинять нікому зла.

– Може мою маму можна якось... На добро навернути? Я б так хотіла!

– Можна. Але це буде нелегко. У твоїй матері на голові є пасмо волосся. Їй колись зла фея такий подарунок зробила. Щоб твоя матінка стала доброю, треба їй те пасмо вирвати з голови. Не вистригти, а саме вирвати. Щоб воно більше не росло. Тоді, тільки тоді, вона зміниться. Сама розуміш, що вона на таке не погодиться. Треба її...

– Знаю, знаю. Треба наслати на неї сон.

– Міцний сон.

– Так. Дуже міцний сон. Але як? Я вчуся в школі чарівників, але я ще такої сили не маю.

– Гаразд. Це справа добра. А на добре справи я завжди помічниця. У скарбниці моого батька Нептуна є один перстень. Він дуже давній. Вже й не знаю, скільки віків проїшло, як потрапив він у батькову скарбницю. Мій батько цей перстень береже, але я спробую його дістати. Я потім той перстень поверну у скарбницю. А тепер він нам допоможе. Приходь завтра. Я тобі його принесу. Але гляди, я той перстень мушу повернути у батькову скарбницю, бо, коли він дізнається, що я його взяла, то дуже розсердиться.

– Ой, без дозволу таку річ брати не можна.

– Знаю, що не можна. Але ж мій батько нізащо не погодиться, щоб я взяла цей перстень. А той перстень нам конче потрібний. Без нього ми ніяк не обійдемося.

– Ой, не знаю, як бути. Я не можу наражати тебе на небезпеку.

– Та яка тут небезпека! Ми ж його назад повернемо. Адже ти хочеш, щоб твоя мама стала доброю?

– Так, дуже хочу.

– От бачиш. Тоді мусить так бути. Я тебе розумію. Ти дивуєшся, що я, морська царівна – і така легковажна. Я – пустунка. Бо я в морській стихії ще зовсім дівчисько. Мені всього 151 рік.

– А це хіба мало?

– Так, у нас це дуже мало. Але батько мені дозволяє носити корону, а інколи навіть дозволяє мені посидіти на своєму троні і віддавати вказівки морським хвилям і русалкам. Аби звикала. Але це дуже нудно.

– Нудно?

– Так. Ти навіть собі не уявляєш, як це нудно – сидіти на троні, дивитися зверхнью на всіх, копилити губи і вдавати з себе дуже серйозну. Я довго не витримую. Мене розбирає сміх, і я тікаю. А коли батько спить, то перед тим, як утекти, я заплутую в його бороду кілька золотих рибок. Вони борсаються, смикають його за бороду – і він просинається.

– І що твій батько на таке?

– Батько свариться, ясна річ. А я гайну в море – та ю не чую тих його сварок.

– Тоді ти і справді пустунка.

– Я ж тобі казала.

– І що ж ти там робиш у тому морі?

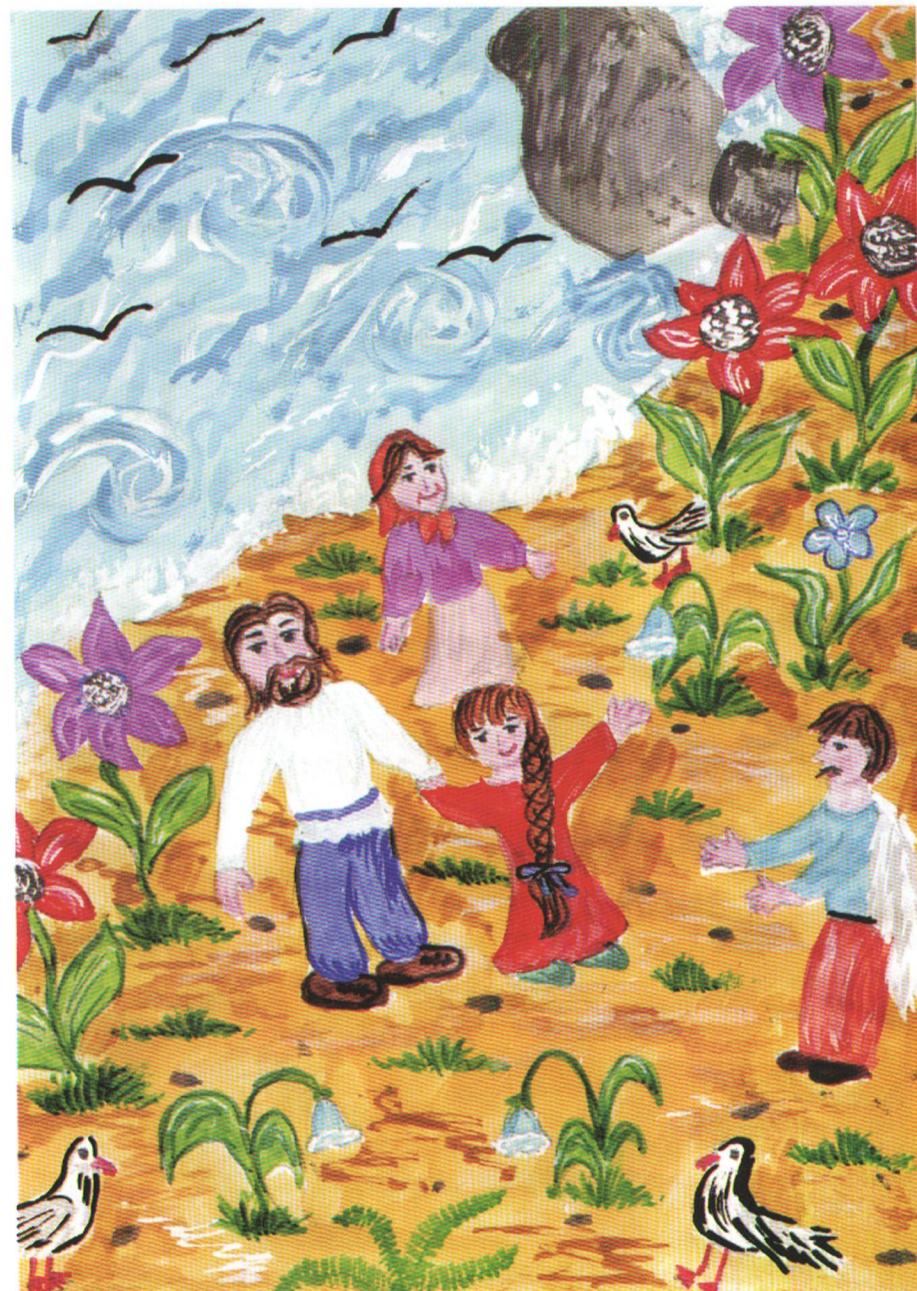
– О, море безкрає. Я там плаваю, пірнаю, катаюся на дельфінах. Псую рибалкам сіті.

– О, то це ти погано робиш.

- А навіщо вони нашу рибу виловлюють?
- А хіба риба в морі не для того, щоб її ловити?
- Царівна знітилася.
- Для того. Але шкода.
- І рибалок шкода. Вони мусять годувати своїх дітей.
- Ну... Так. Я про те якось не подумала. Я більше думала про рибу. А про перстень не журися. Він нам потрібний - і ми його позичимо, а потім повернемо назад. Словом, приходь завтра. Бо післязавтра може бути пізно.

Наступної ночі вони знову зустрілися і, здається, заприятелювали. Морська царівна передала Оленці перстень незвичайної краси. Оленка довго роздивлялася цю коштовну річ. Важко було відірвати від того персня свій погляд. Він так і просився на палець.

- Чарівний... - тихо і здивовано прошепотіла Оленка.
- Так, чарівний, - як хвиля шелеснула. Це морська царівна їй відповіла. Була велика спокуса одягнути його на палець. На одну мить одягнути. Тільки приміряти.
- Ні-ні, і не думай, - застерегла царівна. - Бо заснеш. І хто тебе розбудить? От так і спатимеш.
- І все-таки це якось неправильно, що ми без дозволу твого батька беремо цей перстень.
- Неправильно. Я знаю, що неправильно. А що робити? Ти ж хочеш допомогти своїй матері стати доброю?
- Так, дуже хочу.
- Тоді не вагайся.
- Тільки-от... Я собі подумала... Він якийсь дуже маленький. Наче на палець дитини.
- І я колись так думала. Але батько мені пояснив, що цей перстень приайдеться на будь-який палець. Все залежить від того, хто його одягнути захоче.

– Тоді... Тоді все гаразд.

А через день почався отой жах, про котрий потім і згадувати страшно буде. На острів доброї казки раптом налетіла буря. Не буря, а ураган, смерч, злий і невгамовний. Здавалося, стихія знese острів. Її ніхто не міг зупинити. Всі чарівники чомусь були безсилі, і навіть мудреці нічого не могли придумати. Лицарство стало, готове боронити свою казку, своїх мешканців. Але як боротися проти невидимої сили. Вийшла й Оленка. Вона раптом відчула в собі небачену силу. Така ще невеличка, тендітна, а сили в собі почувала за богатиря. Стала вона на березі моря, випнула груди, розпростерла руки, наче могутні крила, і гукнула у бурю, у зловісний її шум.

– Не пущу. Забирайся геть. Тут живе добро. Я не дозволю.

Здавалося, що злий вітер зараз охопить дівчинку і понесе її невідъ-куди. Але Оленка стояла міцно, наче вросла в землю, наче коріння в ней пустила.

І раптом буря стихла. Це було так несподівано, що Оленка оглянулася довкіл, наче шукала когось такого, з ким їй конче треба було боротися. Але нікого не було. Штормило море, кричали чайки, а з-поміж хвиль дивилася на дівчинку морська царівна. Не знала Оленка, що за нею пильно стежили всі мешканці казки. Вони не просто стежили, вони надіялися на неї, вірили в її перемогу.

– Розумна дівчинка, – сказав один мудрець.

– Сильна, – сказав другий.

– Відважна, – підсумував третій. А головний маг сказав:

– Вона вже доросла до справжньої чарівниці. Її підкорилася буря. Дівчинка зупинила її. Вона врятувала нашу казку.

– Це ще не все, – сказали мудреці і стали вдивлятися в небо, в море і довкіл. Тільки бабуся з казкарем нічого не сказали. Вони знали, що це ще не остаточна перемога, і переживали за дівчинку. Оленка теж це знала. Вона знала, що зло так просто не здається, не відступає, і... Чекала. Чекало й лицарство, що зібралося ось тут, неподалік. Дівчинка з надією поглядала на дужих хлопців, а ще на мага, старого і сивого. А ще на трьох мудреців. Бо вона що? Вона – маленька чарівниця з найстрашнішої казки.

І раптом невідь-звідки почулося страшне шипіння, грізне рикання і вкрай неприємний свист. Дівчинка замерла.

«Що це? – жахнулася. – Це щось таке...»

Та довго чекати не довелося. Загадка розгадалася швидко. На острів з моря, з повітря, і, здається, навіть з-під землі посунули страшні потвори. Всяке гаддя, двоголові тигри, триголові літаючі дракони і ще якісь такі страховиська, яких не могла б придумати найжахливіша фантастика. Лицарів і кликати не треба було. Вони були напоготові. Ті відважні хлопці кинулися бити, трощити, тлюмити весь цей жахітний світ. Не дрімав і найголовніший маг. Він розмахував своєю чудодійною паличкою і шепотів якісь заклинання. Чи допомагало це? Може й допомагало. Але, мабуть, тут, окрім чарів, потрібна була богатирська сила. І це було головне.

Крізь весь цей хаос до дівчинки пробився задиханий казкар.

– Оленко, ходімо звідси. Тут обійтесь без тебе. Таке видовище не для дівчаток. Ходімо.

– Ні, казкарю, я залишуся тут. Я зараз не просто дівчинка. Я – маленька чарівниця з найстрашнішої казки.

Я залишуся тут. Я мушу зустріти її, свою матінку. Я мушу зупинити її, щоб вона не накоїла ще більшого зла.

Казкар розгубився. Він не зідав, що йому робити. Бабуся просила, наказувала негайно привести дівчинку до хати. Але що він міг зробити? Він всього лише казкар. Тут з-поміж хвиль виринула морська царівна. Вона підійшла до казкаря.

– Ви йдіть і не хвилюйтесь так за дівчинку. Я прикрию її білою хмаринкою. Це не звичайна хмаринка. Вона не дасть нікому наблизитися до дівчинки. А Оленка буде бачити все, що відбувається.

Тричі лягало і вставало сонце. Тричі ніч облягалала землю. Лицарі міняли одні одних, але бій не припинявся. Маг дбав про те, аби повержені потвори не оживали. Все менше залишалося їх. Нарешті, здається, все. Ніхто з нападників не ворушився. Оленка ледве стояла на ногах. Вона була втомлена і непереборно хотіла спати.

– Біжи відпочинь, – просила її морська царівна.

– Я не можу йти звідси. Ти знаєш. Вона ось-ось має з'явитися.

– Але ж ніякі людські сили такого витримати не можуть.

– Я не просто людина. Я – чарівниця.

– Але ти ще дуже маленька чарівниця.

– Поклич мені мага.

Маг підійшов, і Оленка попросила:

– Допоможіть мені. Зробіть мене сильною.

– Ти й так сильна. Всі дивуються. І я, мушу зіннатися, теж.

– Але зараз я втомлена і страшенно хочу спати.

– То йди і поспи. Бій закінчився. Зараз пройде дощ. Не дощ, а злива. Щоб змити ту нечисть з нашої землі. Ми

будемо жити, як жили досі. А може й краще. Потомлені лицарі вже відпочивають. І тобі час.

— Лицарі нехай відпочивають. А мені ще не час. Я мушу гідно зустріти її, мою матінку. Допоможи мені. Зніми з мене сон і втому.

— Прошу. Це я можу.

І він щось сказав, потім доторкнувся до дівчинки чудодійною паличкою. Оленка посміхнулася, витерла піт з чола і подякувала своєму рятівникові.

І тут почалася злива. Оленку захищала її біла хмаринка. Зараз вона була, як парасолька. Дівчинка посміхалася і гукала у шум дощу, у ту всеомиваючу зливу.

— Агов, зливо, дужче, дужче йди! Змий з нашої землі, з нашої казки все зло. Нехай вона залишиться доброю. Вітрє, водо, не оскверни море. Віднеси весь цей непотріб у нетрі нетрюці, де птах не пролітає, де звір не пробігає, де нога людська не ступає.

Злива вщухла і настала первозданна тиша. Чисто, росяно, гарно, птахи виспівують, квіти ароматом своїм повітря насичують. Але тривожно штормило море, кричали чайки. І Оленка побачила раптом, що понад морем йшла жінка. Простоволоса, розпатлана, вона ще здалеку світила хижими очима і зло посміхалася. Жінка дивилася на Оленку, незмігно, хижко, спопеляюче. Від того погляду хотілося заховатися, але не було куди.

«А якби й було куди, то що? — думала дівчинка. — Я мушу не ховатися, а боротися. Я чарівниця. Я захисниця своєї казки. Я дужа, я міцна, я — як ті лицарі. А дівчата можуть бути лицарями? Можуть. Ще й як можуть».

А страшна жінка наблизалася. Вона ще здалеку гукнула:

— Кого я бачу! Ти — дочка моя, я знаю. Ти — Злена.

— Я вже давно не Злена. Я — Олена. Забираєш геть з нашої казки.

— Тепер це буде моя казка. І вона буде страшна.

— Ні, не буде. Я не дозволю.

— Ти? Не дозволиш? — жінка засміялася. — Ти ще мала. Я сильніша за тебе.

— Це ми ще побачимо. Ти не можеш бути сильніша за мене. Глянь: море штормить, чайки кричать, а он морська царівна з-поміж хвиль виглядає. Лицарі відпочивають, мого поклику чекають. Вони всі зі мною. Хіба ти можеш встояти проти нас?

— Принаймні, проти тебе можу.

— Ану, спробуй-но, підійди.

— І спробую, і підійду.

І крок за кроком стала наблизатися до дівчинки. Оленчине лице напружилося, груди ще більше випнулися, а руки напружинилися так, наче дівчинка стримувала якийсь неймовірний натиск.

«Я мушу вистояти. Я дужа і міцна. Тільки я можу її перемогти. Більше ніхто. Тільки я».

Раптом жінка зупинилася.

— Не можу! Чому я не можу здолати тебе? Ти ж ще мала. Ти — моя дочка.

Оленка раптом відчула, що слабне, що коліна у неї підгинаються. Це ж її мати.

— Мамо!

Ледве не впала дівчинка. Ніяк не могла зібратися з силами. Чайка голосно крикнула, закружляла низько-низько і своїм крилом торкнулася Оленчиної голови. І дівчинка знову відчула в собі силу.

– Не підходь, – гукнула вона злій чаклунці, що вже простягнула до неї руку. Вдавані сльози полилися з нещиріх очей.

– Донечко моя! Я так сумувала за тобою. Я так хотіла тебе обняти. Я сподівалася, що ти не забула мене. А ти забула. А я ж твоя мати. То все зді люди, вороги наші. Вони оббрехали мене перед тобою.

Не вірила Оленка тим вдаваним сльозам, тим нещирим очам, але ж вона була ще зовсім дитина, а ще їй так хотілося мати маму. І вона раптом заплакала, гірко, невтішно. Останні сили покинули її. Вона сіла на пісок і тепер була не казковою чарівницею, а зовсім маленькою дівчинкою, котра так хотіла материнської ласки. Тепер зла чаклунка могла безборонно підійти до Оленки. І вона підійшла. Вона махнула рукою і зашепотіла щось, чаключи, хижко посміхаючись. Вона хотіла вже вхопити дівчинку, та хвиля вихлюпнулася на берег, а з тієї хвили наче вродилася морська царівна.

– Не руш, – гукнула. – Перстень! Скорше перстень!

Оленка, наче отямилася. Вона простягнула своїй матері дивовижний перстень. Погляд злой чаклунки так і прикипів до того персня.

– О! Річ гарна. Це мені? Гідний подарунок.

Взяла в руки. Тут-таки не втрималася від спокуси і одягнула його на палець.

– Ах, який перстень! – ще сказала і тут-таки заснула, просто на піску, на березі моря.

– Скорше, скорше, – приспішувала Оленку царівна. І вони обидві схилилися над головою злой чаклунки. Довго вдивлялися вони у розкішне чорне волосся, шукаючи підозріле пасмо, подароване їй колись злою феєю.

– Ось воно, – вигукнула Оленка. – Бачиш? Воно зовсім іншого кольору. Воно світліше.

– Скорше, скорше. Висмикуй його. Щоб хто-небудь нам не перебив.

– Але... Й мабуть боляче.

– Перестань, Оленко. Ти робиш добру справу. Нехай трошки потерпить. Це не так страшно.

Ті, що спостерігали за Оленкою, ніяк не могли збагнути: що вона робить над тією чаклункою, що колись була Оленчиною матір'ю?

– І як вона її здолала? І як це їй вдалося?

– Я ж сказав, що дівчинка доросла вже до справжньої чарівниці. Тепер ви переконалися?

– Все, – сказала Оленка, розгиняючись. – Подивися ще ти. Не можна, щоб хоч одна волосина зосталася.

– Та ніби і справді все. Тепер хай ще трошки поспить, а потім ми її розбудимо.

Та тут почулося страшне ричання – і де не взявся дракон. Його на побоїщі не було, тому він уцілів. Він, ніби повз, а насправді допомагав собі могутніми крилами, що могли бути і плавниками.

– Ха-ха-ха, – зареготав потужно, аж все живе поховалося.

– І я встиг. Ще й мені буде чим поживитися.

І прямісінько до сплячої чаклунки.

– Ах, яка коштовна річ.

– Ой, – тільки скрикнула Оленка. А дракон тим часом зняв перстень, проковтнув його і пірнув у морські хвилі. Морська царівна зблідла, Оленка гірко плакала.

– Що ми скажемо тепер твоєму батькові?

– Не плач, – владно сказала царівна. – Отак і скажемо.

Він зрозуміє. Це не пустощі. А потім разом придумаємо, як порятувати перстень. Я того дракона знаю. То навіть не дракон, а злий чаклун Смик. Він може обертатися на кого схоче. Жалюгідна істота, хоч і вміє страху нагнати не тільки на людей, а й на мешканців морських глибин. Зараз, очевидно, він буде спати десь на морському дні. Перстень його приспить.

– Дивися, дивися, вона прокидається.

Оленчина мати потягнулася і встала, обтрушуючи пісок.

– Оце дива! І як це я так заснула? Де це я? Нічого не пам'ятаю. Як обморочено мене. А може й обморочено?

– Мамо, – кинулася до неї Оленка.

– А ти хто?

– Я Оленка, донька твоя.

– А-а, так... Либоń, була у мене донька. Але її звали якоś не так. А як же її звали? Ти не пам'ятаєш?

– Пам'ятаю. Її звали Злена. Але це не те ім'я. Я тепер Олена – і це мое справжнє ім'я.

– Чекай... А як звати мене? От тобі й маєш! Я зовсім забула своє ім'я. А ти не пам'ятаєш?

– Я ніколи не знала твого імені. А ти пригадай, як тебе звала твоя мама, коли ти була маленька.

– А як же вона мене називала?

Жінка задумалася.

– Ой, щось у мене так болить голова. Чого б то?

Дівчата переглянулися.

– Пройде, мамо. Тепер у нас все буде добре.

– Чекай... Я згадала. Мама кликала мене: «Євдокіє-е-е!» I я бігла додому. А потім... Потім я вже нічого не можу пригадати.

– І не треба. Тепер у нас все буде добре. Ми будемо разом.

Доки Оленчина мати приходила до тями, доки дівчата з нею розмовляли, на острові готувалися до свята. Мешканці казки чепурили свої будиночки і самі себе. Дітям готували солодощі, а дорослим – смачні наїдки і напитки.

– Така перемога! Честь і шана нашим лицарям!

– I нашим мудрецям!

– I всім мешканцям нашої казки!

– I дівчинці Оленці – нашій маленькій чарівниці.

А тут і Оленка підійшла зі своєю матір'ю.

– Це – моя мама, – гордо сказала дівчинка. Всі притихли.

– Вона більше не зла чаклунка. Вона просто моя мама.

I звати її Євдокія.

Всі заплескали в долоні.

– Оце так свято!

– Справжнє свято.

– Перемога добра над злом.

Три дні на острові лунала музика і вихорилися танці.

Три дні мешканці доброї казки святкували свою перемогу. Тільки Оленка не мала спокою. Вона бігала та й бігала

до моря, вдивляючись в морські хвилі. Оленка виглядала морську царівну, бо хвилювалася: що там з тим перснем? Чи вдалося його якоś врятувати? I нарешті дівчинка побачила царівну. Спершу вона махнула Оленці рукою, а потім вийшла з хвиль, усміхнена і щаслива.

– Ну що там?

– Все гаразд. У мене батько добрий. Спершу він насвавив мене, а потім все мені пробачив. Бо ж старалася я для добра. А ще він сказав, що з мене, мабуть, ніколи не буде справжньої царівни, бо я дуже легковажна. А я не легко-важна. Просто я не можу бути байдужою і холодною, як морські хвилі.

– А що з перснем?

– Все гаразд. Щука підплывла до Сміка, що спав на дні моря, прокусила йому живіт і дісталася перстень. Живіт йому зашили, рану залікували, але Смік ще довго сердився і бив хвостом по воді – аж море штормило. Тоді батько насварив його і сказав, що, коли він не заспокоїться, то оберне його на медузу. Смік заспокоївся, і у нас тепер також свято. Ми святкуємо разом з вами, тільки ви – на суші, а ми – в морі.

З того часу Оленка жила зі своєю матір'ю. Ніхто не згадував про колишнє. Жили у добре та злагоді. І казкар з ними, і бабуся. І хоч Оленка вже виросла, казкар і досі їй казки розказує. І всі охочі можуть прийти ті казки послухати. Їхня добра казка стала ще добрішою, морська лагідна хвиля стала ще лагіднішою. Вітри-кругосвіти тут відпочивають, небачені птахи у гості прилітають, казки дітям розказують, пісень своїх співають. От нам би туди! Хоч на день, хоч на годинку! Та казки кажуться – як вузлики в'яжуться. А життя – як життя: праці нашої чекають. Нехай же добро перемагає не тільки в казці, а й у житті.

РІК ЧОРНОГО ДРАКОНА

Жив собі та був на землі один убогий чоловік. Убогий на світі не один був, але, щоб такий, як дід Свирид... Ні, такого, хоч шукай, хоч всю землю обайди, а другого такого не знайдеш. Що вже розумний, що вже вигадливий! А що вже до роботи беручкий, то не було такої роботи, щоб дід Свирид її не знав. Бувало гукають йому:

- Діду Свириде, у мене віз поламався.
- По обіді зайду, подивлюся, що там йому, та й зроблю.
- Діду, у мене чоботи порвалися. Геть розлетілися.
- Принось. Зроблю.
- Ой, діду, не знаю. Вони вже...
- Сказав же: принось.

– Свириде, вже й не знаю, як вам і казати... Дах протикає. Воно й не з руки якось змушувати старого чоловіка по дахах лазити, та більше ні кому. Ніхто так не зробить, як ви.

- Та я, Мар'яно, не старий, а давній. Прийду.
- Отакий був дід. Про такого й писати слід. А коли слід, то й напишемо. Напишемо, як намалюємо.

Жив дід убого, бо за свою роботу не брав майже нічого. А що з них брати, коли й самі живуть впроголодь. А багаті до діда не йшли: чобіт не латали, возів не лагодили, і дахи в них не протікали. А по золоту і сріблу у багатих інші майстри були. Та він з такого не сумував. А що сумувати?

От молодиця молока принесла. А друга – бохунець хліба. Сусід сала приніс, а картопля, слава Богу, своя вродила. Отак і жив дід Свирид: з молитвою та з піснею, з добром та людською пошаною. Влітку за всяку роботу брався, а взимку все більше в теплій хаті сидів та чобітими займався: кому латав, а хтось і на нові чоботи спромігся – мусив, бо старі геть-таки зносилися.

От якось увечері перед новим роком сидів старий та у вікно дивився. Тільки що через те вікно побачиш, коли шибки позамерзали? Геть мороз позамуровував. Пора вже пізня була. Роботи нагальної не було – люди до свят готовувалися.

– Треба вже, либоń, лягати спати, то може щось цікаве насниться, – сказав старий сам до себе. Старі люди люблять інколи отак самі з собою побесідувати. А треба вам знати, що дідові Свириду ніколи не снилися погані сни. Він завжди у сні посміхався, бо щось добре йому снилося.

– От якби з моїх молодих літ щось приснилося, – мрійливо сказав дід. – От би моя Прісія приснилася, коли вона ще молодою була. Ох, і гарна дівчина була! Пам'ятаю...

Та не встиг домріяти. Хтось як заторохоче в шибку. Та так гучно, так голосно, наче на гвалт. Аж здригнувся старий. Та до вікна.

– Хто там? – питает.

За вікном щось мурмоче. Та хіба розбереш крізь подвійну шибку? Наче й голосно мурмоче, але невиразно. Довелося вікно відчинити. До хати війнуло холодом, снігу сипнуло повну пригорщу. Дід гукнув у пітьму:

– Чому не йдеш до хати? Нашо мене, старого, морозити?

– Та не йду до хати, бо не хочу тебе лякати. Та й не знаю, чи поміщуся я у твоїй хаті.

Придивився дід – а під вікном стояло щось таке велике й чорне, як гора. А довге таке, що й кінця дід не побачив.

«Ого, – подумав старий, – не інакше, як мара якась».

І хоч був не з ляклivих, а таки трохи злякався. Та не показує, вдає з себе хороброго.

– Я не знаю, хто ти такий, та якщо в тебе є до мене якесь діло, то йди до хати, бо я чоловік старий, так і застудитися можу, з тобою через вікно розмовляючи.

– Ну гаразд. Відчиняй двері. Спробую увійти.

І увійшов... Половина тулуба в хаті, а друга половина в сінях. А хвіст довелося таки попід двері надвір виставити. Очі, як горнята, – аж дивитися страшно, з паці полум'я пашить – так і гляди хату спалить. Стойть старий, дивиться на те чудовисько, хреститься та Богу молиться.

– Що, злякався, діду? – сміється страховисько. – Не бійся, я тебе не з'їм.

– Та я начебто й не боюся. Роки свої прожив, на своєму віку набачився всякого. Чого мені боятися? Та й їсти мене тобі не резон: старий, кістлявий. Що за смак? Та все ж скажи, хто ти і чого до мене забрів.

– Я, діду, дракон. Чув що-небудь про драконів?

– Та... Чув. Колись. В дитинстві. Бабуся про драконів казки розказувала.

– От-от. Колись я у казках жив, а тепер у життя перебрався.

– Що, набридло жити в казках?

– Та ні, сказати б, не набридло. То все люди, все вони. Незабаром новий рік, то...

– То ти прийшов привітати мене, старого, з новим роком?

– Воно так, і не зовсім так. Скажи, діду, чи нé чув ти часом про рік Чорного дракона?

– Та щось таке сусід казав. Та я собі посміявся з нього. Бо де ж таке видано? Рік дракона! У нашему християнському світі таке нечувано.

– Так, діду, так. Але тепер все на світі переплуталося. Все не так, як колись було. Бачиш, і мене з казки змусили у ваш християнський світ пересилитися. А що робити? Мусиш, коли люди хочуть. Отже, незабаром почнеться рік дракона, тобто мій рік, діду.

– Свят! Свят! Свят! Отаке, пррабач, страховисько буде цілий рік нам свої драконівські закони диктувати?

– Ха-ха-ха! А ти, діду, сміливий. Та я ж тебе міг би проковтнути, не прожувавши і щелепи не зімкнувши.

– Овва! На таке й розуму великого не треба. Але потім клопіт мав би: живіт у тебе, дурня, зо три дні болів би.

– Но-но, діду. Я жартую, а ти мене вже й дурнем обізвав. Неввічливо, діду, дуже неввічливо. А ще такий статечний чоловік.

– А з твого боку, скажи, ввічливо – прийти до діда проти ночі і лякати його дурними погрозами? До молодих йшов би. Вони б тобі швидко шкуру полатали. Пам'ятаєш, як у казках було? А то до старого причепився.

– Пам'ятаю, діду, пам'ятаю, як у казках було. Ну, не сердься. Це я так, жартуючи.

– Жарти у тебе, скажу тобі, теж драконівські. Гідні такої потвори, як ти.

– А я, між іншим, серед драконів красенем вважався. Та ти вже, діду, так мене не зневажай. Я ж таки цілий рік буду володарем.

– Колись наші предки так казали: до булави ще треба голови. Та що з тобою про таке говорити? Хіба ж ти знаєш, що таке булава? Ти, певно, думаєш собі, що, коли є сила, то й розуму не треба.

– Ну, діду, досить вже тих зневаг. Я до тебе у справи прийшов. Робота у мене для тебе є. Коли добре постараєшся і роботу мою виконаєш, то й заробиш щось трохи. Та не щось трохи, а таки добре заробиш, на все життя вистачить.

– У твоїй паці моє життя швидко може скінчитися.

– Та ні, діду. Не треба вже так зло про мене думати. Я на загал дракон добрий, мирний і розумний. Без потреби кривди нікому не роблю.

– Хвали мене, моя губонько, а то роздеру тебе до вух.

– Ну чого ти, діду, такий на язик гострий? Можна подумати, що це ти дракон, а не я.

– Ну добре вже, добре. Кажи, чого прийшов, та й іди вже. Спати мені час.

– А прийшов я, діду, от чого. Чув я про тебе, що ти майстер великий, до всякої роботи вдатний. Поміч мені твоя потрібна. Сам розумієш, на новий рік, рік дракона, мушу я показатися перед людьми в пристойному вигляді. А який же може бути пристойний вигляд, коли я босий і без рукавиць? Отже, хотів я просити тебе, щоб ти змайстрував мені чоботи на всі мої 40 ніг і рукавиці на всі мої 40 рук. Та ще мої 4 маленьких...

– Маленьких чого? Рук чи ніг?

– Та... Маленьких хапальців. Я ними здобич хапаю.

– Ага, здобич, кажеш? А що то за здобич така?

– Ну... Ягня чи теля. Мушу ж я чимось живитися.

– А людина часом не потрапляє у твої хапальці?

– Ну... Було колись. В моїй молодості. Коли я ще в казках жив. Та чи ж це треба згадувати? З ким не буває? Я вже розкаявся давно. А тепер, коли має наступити мій рік, рік Чорного дракона, я – мирний і розумний, і ніщо

мене не змусить шкоду людині робити. Це ж честь яка –
бути володарем цілий рік!

Дід почухав потилицю.

– Боюся тільки, аби ти знову за старе не взявся.

– Як можна таке навіть думати! Я давно вже вийшов з
казки і став цілком цивілізованим драконом.

– Ну добре, добре. Повіримо на слово. А взагалі...
Задав ти мені чималої мороки. До нового року вже скіль-
ки там лишилося. Не встигну я. Це ж скільки ніг! І кожну
ж обміряти треба і чобіт до неї пристасувати. Ні, не встигну.
І братися не буду. Боюся тебе підвезти.

– Ой, діду, ти просто ніяк не можеш мені відмовити. Бо
хто ж мені ще зробить, окрім тебе? Нема більше такого
майстра. Як захочеш, то я тобі помічників пришлю.

– Ет! Дурне діло. Скажу тобі так: з тих помічників більше
немочі, ніж помочі. Я довіряю тільки власним рукам. Зро-
блю – то знаю, що на славу. Отже... Не можу. Не встигну.

– А якщо дуже постаратися. Я добре заплачу.

– Воно, якщо чесно сказати, можна б і впоратися, та ніг
у тебе трохи забагато. Та ще руки, та ще... Як їх там?

– Хапальці.

– От-от. Хапальці. А мене ж таки старі вже пальці. Ні,
вибачай, не візьмусь. Забагато роботи. А ще ж по ялинку
треба йти. Та й, сам розумієш, новорічні турботи. Ні, не
встигну.

– Та я тобі ялинку сам принесу. Найкращу. Такої
ялинки ні в кого не буде... Тільки ти вже уваж мене,
майбутнього володаря.

– Ну... Добре. Візьмуся. Але попереджу: мої чо-
боти будуть мати чарівні підкови. Щоб потім не було
зайвої розмови. Зробиш якесь зло – то вважай, що тобі не

повезло. В кожну п'ятку повпиваються шпичаки. Чи
приймаєш умову мою?

А дракону не хочеться приставати на дідову умову. Бо
він, хоч дракон і мирний, і це його рік, але всяке може
трапитися. Хіба ж може він за себе ручитися? Пробує ще
впиратися.

– Ніяких умов. Хіба ж я для того сюди прийшов?

А дід на своєму стойті:

– Не хочеш, – каже дід. – То ходи без чобіт. Баба з воза –
коням легше.

– Та вже добре, діду. До кого ж я піду? Роби. Аби тільки
встиг.

І внявся дід Свирид за роботу. Працює до десятого
поту. Робить день, робить ніч, трішки задрімає – та й знов
до роботи сідає. Зблід, змарнів, та радіє, та сміється, що
робота йому добре вдається. От і новий рік вже на порозі,
а дід все ще мудрує над драконовими хапальцями.

– Ой, діду, біда. Твого труду шкода. Як я з'явлюся на
майдані, коли не до кінця буду взутий?

– Ти свої драконівські штуки облиш. Потерпи ще трохи
лиш. Будуть тобі чоботи і рукавиці. Щось придумаю і на
хапальці, хоч у мене болять вже пальці.

От уже й останній день старого року спливає, а дід ще
там щось доробляє. Нарешті все. Закінчив роботу. А сам
від втоми знемагає.

– Робота королівська, – каже дракон. – Така й плата
буде. Тільки зараз мені ніколи. Сам розумієш.

Та й крила свої видобув – і на свято майнув.

А дідові не до свята. Раз те, що порожня хата. А друге
те, що він від втоми впав та й заснув, аж захропів. Отак
і новий рік зустрів. І не бачив старий, навіть у телевізорі,

як той чорний дракон пишався, як виставляв на показ свої сорок ніг, сорок рук і чотири хапальця. А в Свирида від роботи попухли пальці. Та то пусте. Пальці відпочинуть – і будуть, як молоді. А про оплату старий і не думав. Сказано ж: королівська оплата буде. Це вже дід знов, що король, як увійде в роль, то й про оплату забуде. На те він і король.

Відпочив дід Свирид та й зажив, як і досі. Сусіди цікаві були: що заробив дід, що змайстрував стільки чобіт? А той посміхнувся та й рукою махнув:

– Ет, наше діло не заробляти. Наше діло – робити.

А дракон знай святкує. Святкує день, святкує тиждень, святкує і місяць. Всі хвалять його обнову, бо більше хвалити нічого.

– Ах, які чоботи! Шкода, що у вас ніг замало.

– Ах, які рукавиці! Ще б кілька пар не завадило.

– А хапальці! Хапальці!

А дракону і байдуже. Гордий такий, сидить, вихвалиється та свої драконівські закони видає. Якось було таки ворохнулася думка про діда, та дракон швиденько відмахнувся від неї.

«Ет, – подумав собі, – дурниці! Нехай тішиться старий, що йому така честь випала: мені, чорному дракону, обнову змайструвати».

Та ще залишилися в нього рештки совісті. Хоч та совість драконівська, та все ж... От та совість і каже:

– Ей, драконе, а ти ж старому заплатити обіцяв.

– Обіцяв. То й що? Нехай дякує, що я його не з'їв. А що? Міг би й з'їсти. І нехай би шукав старий правди. Нехай би скаржився. Кому? Мені ж на мене. Ха-ха.

Та й ну далі веселитися. А потім і забув, що обіцяв дідові ніякого зла людині не робити. Що важить слово, яке ти дав колись, старому дідові? Нічого не важить. Особливо, коли ти – чорний могутній дракон, король, володар. Нехай на один рік, та все-таки володар.

Одного разу доповіли дракону, що одна красуня, кращої за яку світ не знав, заміж за лицаря зібралася. Розказали і про хоробрість того лицаря. На його рахунку вже багато славних перемог було. А ще той лицар нібито нахвалявся, що й самого Чорного дракона зможе перемогти. Це йому не важко. Треба тільки захотіти. Розгнівався Чорний дракон. Хвостом б'є, з пащі вогонь мече, з ніздрів полум'я пихкає. Він звелів схопити того лицаря та й кинути у в'язницю, а красуню звелів до себе привезти. Стала перед ним дівчина у весільному вбранні, сміливо глянула на люте страховисько.

– Пошо кликав мене, Чорний драконе? Хіба це лицарська справа дівчат лякати чи змагатися з ними?

– Не лякати тебе я надумав, не змагатися з тобою. Я прошу тебе стати моєю дружиною.

– У мене є наречений. Тільки йому я дружиною буду.

– Тоді я не прошу тебе, а наказую тобі стати моєю дружиною.

– Далебі, це не дуже порядно. Ти, либонь, боїшся моого хлопця.

– Я! Боюся? Та я його тільки так...

– Тоді навіщо ти його у в'язницю кинув? Викликав би його на лицарський герц, як це було колись у казках, тоді і побачив би.

– Не личить мені, володареві, мірятися силою з простим хлопцем.

– А він не простий хлопець. Він – лицар.

– Так знай же: якщо ти не будеш моєю дружиною, то не зносити твоєму лицареві голови. І не зі мною в герці він загине, а мій кат зітне йому голову.

Ще не встигла дівчина нічого йому відповісти, як з драконом стало койтися щось неймовірне. Він раптом скрутівся, заревів, його пащу споторив біль. Сорок шпичаків уп'ялися йому в п'яти. Згадалося те, про що казав йому дід Свирид. Згадав дракон про старого, та либонь трохи запізно. Він тут-таки забув про горду королівську осанку. Крутився, ревів, гарчав, бив могутнім хвостом, а зробити нічого не міг. Відпустив дівчину, велів випустити в'язня, а сам видобув свої крила та й майнув до діда Свирида.

Дід Свирид саме вечеряв. Коли чує – щось товчеться в нього під вікном.

– Що за мара? – сказав дід. – Повечеряти спокійно не дадуть.

Коли виглянув...

– Ай справді мара. Сили небесні, захистіть мене, старого, від видимої смерті.

А сам відчинив вікно та й питає:

– То ти, приятелю? Що трапилося? Невже чоботи порвалися? Я ж їх на совість робив.

– Ой, діду, біда. З'їв би я тебе, та шкода. Бо хто ж тоді мене від твоїх шпичаків звільнить?

– А-а, шпичаки дошкуляють! А хто мені казав, що нікому не буде зла чинити? Чи не ти часом?

– Та я казав, я. Та веселим бувши, я забув, що казав. Прибери скорше, діду, ті кляті шпичаки, бо спасу нема – так шпигають. А я тобі добре заплачу.

– Одної плати я вже від тебе чекаю. То ти хочеш, щоб я ще другої чекав? Ну-ну воно й видно, який з тебе король. Видно, не по тобі ця роль.

Тут дракон як свиснув на всі чотири хапальці. І де не взялися слуги. Повнісіньке подвір'я. Не потовпляється. А дракон як гукне:

– Негайно дідові принести мішок золота. Я заборгував йому.

– Та навіщо ж мені цілий мішок? – занепокоївся дід Свирид. – Хоча... У нас тут стільки бідних та знедолених, що того мішка аби вистачило.

– А не вистачить, то я ще один пришлю, – пообіцяв дракон.

– А хтось недавнечко з'їсти мене нахвалявся. Чи не ти часом?

– Та то я так, красного слова ради. Скорше, діду, скорше звільняй мене від своїх шпичаків, бо завию з болю – терпіти не сила.

– Добре вже, звільню на цей раз. Але запам'ятай, наступного разу, якщо ти заподієш якесь зло, шпичаки так і зостануться у тебе в п'ятах. Назавжди. Зрозумів? Хіба підеш у казку до своїх чарівників. Та й то не знаю, чи вони тобі допоможуть.

– Ой, не буду більше. І всім драконам на світі закажу, щоб людям зла не чинили.

– І щоб з дідом Свиридом не заводилися.

Вийшов дід до дракона, до кожної підкови чарівне слово промовив – шпичаки й поховалися.

– До наступного разу, – суворо сказав дід драконові.

– Та добре, добре, запам'ятав вже, – буркнув дракон, знявся на крилах та й полетів, не подякувавши.

А в селі зчинилася ціла веремія: нові хати будувалися, обнови купувалися. І старим, і малим. А що вже єсти, то в кожній хаті повно всього. Спершу люди й не зрозуміли, хто це для них такий щедрий, що за багач такий. Аж потім чутка пішла по селі, що це дід Свирид. Дехто не вірив, дехто сумнівався: ну звідки у старого такі гроші? А Свирид ходив по селі, дивився на нові хати, на веселих людей, посміхався та дітей цукерками частував. Він і собі нову хату збудував. Не міг же він серед односельців найгіршим бути.

А що дракон? Добув свого строку до кінця року та й подався в свою казку, загадуючи діда Свирида, його чоботи та шпичаки. Добре запам'ятав.

ЗМІСТ

ЗАМІСТЬ ПРИКАЗКИ	4
СВІТЛА НЕ БУВАЄ ЗАБАГАТО.....	7
МАЛЕНЬКА ЧАРІВНИЦЯ З	
НАЙСТРАШНІШОЇ КАЗКИ	33
РІК ЧОРНОГО ДРАКОНА	69

Казки

СКОЛОПЕНДРА

Тетяна Фролова

Комп'ютерне верстання – Антон Лукащук

Художнє оформлення - Наталя Галушко

Підписано до друку 09.07.2012 р.

Формат 84x108/32. Гарнітура Times.

Друк офсетний. Папір офсетний.

Ум.друк. арк. 10,5. Наклад 500 прим.

Вид №1, Зам. №200.

Видавець і виготовлювач
ПП "Видавництво "БОНА"

вул. Наукова, 5, Львів, 79060

Свідоцтво держ. реєстру: ДК 4275.

тел.: (032) 240-96-40